

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2019-2021

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Sabina Poláčková

Vzdělávání jako součást životní cesty

Praha 2021

Vedoucí diplomové práce:

Doc. PhDr. Dobromila Trpišovská CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER FULL-TIME STUDIES

2019-2021

DIPLOMA THESIS

Sabina Poláčková

Education as part of a life journey

Prague 2021

The Diploma Thesis Work Supervisor:

Doc. PhDr. Dobromila Trpišovská CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jméno autorky

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní Doc. PhDr. Dobromile Trpišovské CSc. za odborné konzultace a rady v průběhu zpracování této diplomové práce.

Anotace

Vzdělávání jako součást životní cesty je tématem této diplomové práce. Práce řeší formy celoživotního vzdělávání a zabývá se také otázkou významu vzdělávání. Praktická část práce je zaměřená na zjišťování motivů, které vedly studenty kombinované formy studia na UJAK k opětovnému vstupu do vzdělávacího procesu a dále pak také na zjištění problémů, se kterými se studenti v rámci studia již setkali nebo také na problémy, které v současnosti řeší. Na základě empirického šetření jsou ověřeny nejčastější motivy. Motivace k rozhodnutí pokračovat ve studiu se odvíjí od konkrétních cílů, jednotlivých respondentů. Lidé často vzdělávání považují za zcela přirozenou součást své životní cesty a vzdělávají se tudíž po celý svůj život.

Klíčová slova

Bariéry a překážky v dalším vzdělávání, celoživotní vzdělávání, formy celoživotního vzdělávání, motivy vedoucí k dalšímu vzdělávání, primární stupeň vzdělávání, sekundární stupeň vzdělávání, terciární stupeň vzdělávání.

Annotation

Education as a part of life journey is the topic of this diploma thesis. The work addresses the forms of lifelong learning and also deals with the importance of education. The practical part of the work is focused on identifying the motives that led students of the combined form of study at UJAK to re-enter the educational process and then to identify problems that students have already encountered in the study or problems that they are currently solving. Based on empirical research, the most common motives are verified. The motivation to decide to continue studying depends on the specific goals of individual respondents. People often see education as a completely natural part of their life journey and therefore learn throughout their lives.

Keywords

Barriers in further education, lifelong learning, forms of lifelong learning, motives leading to further education, primary degree of education, secondary degree of education, tertiary degree of education.

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 CHARAKTERISTIKA CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	10
1.1 Formy celoživotního vzdělávání.....	19
1.2 Informální vzdělávání.....	23
1.3 Význam vzdělávání.....	24
1.4 Formální vzdělávání.....	27
1.5 Primární, sekundární a terciární stupeň vzdělávání.....	29
2 MOTIVY VEDOUcí K DALŠÍMU VZDĚLÁVÁNÍ	36
2.1 Překážky a bariéry v dalším vzdělávání.....	41
PRAKTICKÁ ČÁST	47
3 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI PRÁCE	47
4 CHARAKTERISTIKA RESPONDENTŮ	49
5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	50
6 VÝSLEDKY VÝZKUMU	51
7 ANALÝZA VÝSLEDKŮ	58
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	71
SEZNAM ZKRATEK	73
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	74
SEZNAM PŘÍLOH	75

ÚVOD

Diplomová práce se skládá ze dvou částí a to z části teoretické a z části praktické. Teoretická část práce vymezuje základní pojmy týkající se problematiky možných motivů vedoucích k dalšímu vzdělávání. Náplní teoretické části práce je taktéž charakteristika celoživotního vzdělávání a úloha vzdělávajícího se v rámci celého vzdělávacího procesu. Teoretická část se zabývá také motivací vzdělávání dospělých a důvody pro vzdělávání. V praktické části práce bude provedeno dotazníkové šetření a následně budou analyzovány výsledky tohoto dotazníkového šetření.

Život ve společnosti se neustále vyvíjí. Lidé, žijící v rychlé a moderní době by měli být po všech stránkách připraveni v této době obstát. Je třeba, aby si lidé prohlubovali své znalosti a dovednosti prostřednictvím celoživotního vzdělávání. Znalosti, které jsou získávány v rámci absolvovaného vzdělávání, od základních až po vysoké školy nejsou zcela dostačující pro celý lidský život. Je nutností, aby se každý člověk po celý svůj život vzdělával dle svých možností, schopností, ale zejména dle svých potřeb. Jen člověk, který je schopen držet krok s vyvíjející se společností, může být v průběhu svého života se sebou spokojený a úspěšný. Všichni lidé však nejsou schopni stejným způsobem zareagovat a zejména rychlý vývoj a rozvoj v oblasti komunikačních a informačních technologií jim může činit problém z důvodu nepřizpůsobivosti. Vzdělávání je třeba chápat jako zcela přirozenou součást života. Je možné se setkat s lidmi, kteří po celý svůj život čerpají z dosaženého vzdělání, netouží po změně v pracovní oblasti a ani po postupu v zaměstnání. Jsou tudíž se sebou spokojeni a taktéž jsou spokojeni i se způsobem svého života. Většinou se jedná o jedince s velice nízkými ambicemi, kteří netouží po tom, aby se ve svém životě něčemu novému naučili či něčeho nového ve svém životě dosáhli. Informace a znalosti, které lidé v průběhu svého života získají, mohou nejlépe využít na trhu práce. Pokud již nejsou součástí pracovního procesu, mohou pracovat na svém osobním rozvoji a nově nabitě informace využít pouze pro svůj osobní prospěch. Možnost vzdělávat se je umožněna všem lidem ve společnosti, kteří se v průběhu svého života chtějí dále vzdělávat. Je jim umožněn rozvoj ve všech oblastech jejich života a to nejen v oblasti pracovní, ale také v oblasti společenského či politického života. Rozvoj v oblasti vzdělávání umožňuje využít lepší nabídky především v pracovní oblasti a to také souvisí s možností lepšího finančního

ohodnocení za práci, kterou vykonávají. S tím souvisí třeba i finanční situace v rodině a následná možnost lepšího uspokojení potřeb všech členů v rámci rodiny. Ve vyspělé společnosti je součástí života lidí i osvojování si všech potřebných znalostí a vědomostí z oblasti vědy, výzkumu či techniky. Vždy je třeba pro uskutečnění dalšího vzdělávání nalézt potřebnou motivaci. Vzdělávání patří mezi cílevědomé procesy. V rámci rozhodnutí pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu je součástí i schopnost překonávat překážky, které by mohly být s rozhodnutím o dalším studiu spojeny. Dospělí lidé na rozdíl od mladší generace mají více zkušeností, které souvisí mnohdy již s vykonáváním praxe a mají tudíž jasnější představy o oblasti, které by se chtěli věnovat. Často i proto bývá u dospělých lidí výběr studijního oboru jasněji daný. Dospělí lidé, kteří mají již své zaměstnání a své rodiny se v průběhu studia mohou potýkat s různými problémy, které se zatím u mladší generace nevyskytují. Před nástupem do vzdělávacího procesu je vždy nutné dobře zvážit všechna pozitiva a negativa, která jsou s tímto rozhodnutím spojena. Pokud má dospělý člověk již svoji rodinu, je zcela nutná konzultace daného rozhodnutí se všemi členy rodiny. O vzdělávání, které je absolvováno před vstupem na pracovní trh, se hovoří jako o počátečním vzdělávání. Vzdělávání, jež je absolvováno souběžně se zaměstnáním, je označováno jako další vzdělávání.

TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

První zmínky o celoživotním vzdělávání jsou spojeny s antikou a se židovskou kulturou. S tématem vzdělávání je spojena i osobnost učitele národů Jana Ámose Komenského. Význam osoby Jana Ámose Komenského v rámci vzdělávání po celý život je spojován především s jeho návrhy ohledně vzdělávání. Jednalo se o jednotlivé etapy v rámci vzdělávání. S tím, jak se společnost postupně vyvíjela, docházelo i ke změně důvodů permanentního vzdělávání. Docházelo postupně i ke změně v očekáváních, která byla jedinci, ale i celou společností vkládána právě do celoživotního vzdělávání. V rámci celoživotního učení byly sledovány různé cíle, které byly například spojeny se změnou vzdělávací politiky či s korekcemi existujícího stavu vzdělávání.¹

V současné Evropě má téma celoživotního vzdělávání velký význam. V této době dochází ke vzájemnému propojování komunikačních, informačních a dále pak také i masově mediálních technologií. Dochází také ke změně i v mnoha aspektech lidského života.²

V dnešní společnosti mají lidé o mnoho více možností výběru, ale i zcela nesrovnatelné množství šancí, které mají možnost využít. S tím jsou však ovšem spojeny i větší nejistoty a rizika. Lidé mají možnost svobodné volby variabilního životního stylu, ale zároveň se od nich očekává, že budou za svůj vlastní život náležitě

¹ *Strategie celoživotního učení ČR*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, c2007. ISBN isbn978-80-254-2218-2. s. 8

² HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN isbn978-80-86723-75-4. s. 139

odpovědní. Dále se předpokládá, že každý jedinec ve společnosti by měl v novém společenském klimatu dobře obstát a měl by to být úkol každého jednotlivce.³

Úkolem lidí by mělo být osvojit si nejen různé multikulturní projevy, ale i v co největší míře a dle svých možností si rozšiřovat své vzdělanostní portfolio či měnit a následně pak rozvíjet jeho strukturu. Právě nástrojem pro vypořádání se s těmito změnami může být celoživotní vzdělávání a celoživotní učení.

V roce 2000 se v Lisabonu konalo zasedání Evropské rady. Z jednání na tomto zasedání vznikl dokument „Memorandum o celoživotním učení“, který zmiňoval šest zcela klíčových cílů, které vymezovaly právě základ celoživotního učení.

Jednalo se o tyto konkrétní klíčové cíle:

- oceňování učení
- více investic do lidských zdrojů
- nové základní dovednosti pro všechny
- inovace ve vyučování a učení
- přiblížení se domovu
- přehodnocení poradenství⁴

Oceňování učení

Ten, kdo se rozhodne investovat nejen svůj čas, finance a také motivaci do učebních programů je důležité, aby své odborné kompetence dokladoval v konkurenčním prostředí. Nutností tedy je, aby doklady o získaném vzdělání, jako jsou osvědčení či

³ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN isbn978-80-86723-75-4. s. 139

⁴ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN isbn978-80-86723-75-4. s.139

certifikáty, byly v rámci Evropské unie přenosné. Nehovoříme tedy jen o vzájemném uznávání kvalifikací v sektoru vysokoškolském, ale i na poli celoživotního učení.⁵

Více investic do lidských zdrojů

Jedná se o určitý požadavek, který vychází z potřeby zvýšení prozatím zcela nedostačujícího množství investic, které směřují do této oblasti. Vypracování více stimulačních podmínek pro celoživotní vzdělávání, které se týká jednotlivce, je hlavním cílem. Podnikové systémy vzdělávání, dále pak i možnost jednotlivých kurzů, které jsou zaměřené zejména na aktualizaci dovedností zaměstnanců zejména profesních, jsou těžištěm celé problematiky.⁶

Nové základní dovednosti pro všechny

Důraz je kladen na tradiční vzdělanostní kompetence nebo na profesní profilace. Dále je však kladen důraz také na kompetence, které mají charakter interdisciplinární. Řadíme mezi ně informační gramotnost, což znamená schopnost jedince ovládat prostředky komunikačních a informačních technologií, které umožňují efektivní práci s informacemi. Správné porozumění, ale i vyjádření písmem a slovem umožňuje znalost jazyků. Schopnost aktivně přistupovat k rozvíjení svých kompetencí, ale také i schopnost motivace je zahrnuta pod společný pojem schopnost učit se. Ke stálému zkvalitnění pracovního individuálního potenciálu přispívají sociální dovednosti. Pod pojmem sociální dovednosti je zahrnuta adekvátní sebekontrola, zdravá sebedůvěra a v neposlední řadě i schopnost, která je spojena s nutností přijmout odpovědnost za případná rizika.⁷

⁵ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN isbn978-80-86723-75-4. s. 140

⁶ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN isbn978-80-86723-75-4. s.140

⁷ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN isbn978-80-86723-75-4. s. 139

Inovace ve vyučování a učení

Podstata inovace ve vyučování a učení se odvíjí od toho, že je třeba, aby přístupy a metody a dále pak i vyučovací formy se přizpůsobovaly zcela specifickým potřebám jednotlivců, ale i skupin a dále pak i potřebám společnosti. Učení založené na využití informačních technologií má v tomto směru značný potenciál. Jedná se o progresivní nástroje, které umožňují efektivní pedagogické působení. Mají za následek, že zcela zásadním způsobem dochází ke změně role lektorů a učitelů, kteří jsou vzdáleni od svých studentů nejen v čase, ale i prostoru. Učení zůstává stále sociálním procesem i přes existenci těchto novodobých bariér. Reforma v oblasti vzdělávání učitelů musí být provedena tak, aby bylo vyhověno potřebám cílových skupin a dále pak také, aby odpovídalo i aktuálním podmínkám.⁸

Přiblížení se domovu

Je-li respektována potřeba co nejvíce přiblížit příležitost celoživotního vzdělávání učícím se osobám, hovoříme o přiblížení učení domovu. K tomuto tématu může výrazným způsobem přispět také i aplikace metod, které jsou založeny na využití komunikačních a informačních technologií. Právě prostředí domova, které jednak dodává sebedůvěru a dále pak také poskytuje sociální síť, může prostřednictvím využívání těchto technologií umožnit i to, že celoživotní vzdělávání je tudíž dostupné. Sociální kontakty nelze však omezit pouze na kontakty technologické a to především z důvodu, aby byl tento přístup komplexní. Učební regionální střediska by měla být součástí vzdělávacích systémů a to zejména proto, že bylo vytvořeno učícím se osobám prostředí, ve kterém by měli možnost se setkávat a dále pak i společně se podílet na učebním procesu.⁹

⁸ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN isbn978-80-86723-75-4. s. 140

⁹ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN isbn978-80-86723-75-4. s. 140

Přehodnocení poradenství

Přehodnocení poradenství představuje potřebu získat přístup ke kvalitním informacím, které se týkají vzdělávacích možností. Institut poradenství by měl představovat neustálou službu pro všechny. Dostatek relevantních informací by měli poskytovat jednotlivcům kvalifikovaní odborníci. Dále pak by tito kvalifikovaní odborníci měli cíleně diagnostikovat a dále pak také motivovat klienty, kteří hledají na trhu práce uplatnění. Prostřednictvím komunikačních a informačních technologií by měly být také dostupné zdroje informací.¹⁰

Zda vzdělávání bude úspěšné, spolurozhodují dva zásadní faktory a to, do jaké míry je obsah učení užitečný a dále pak také, do jaké míry je efektivní způsob učení. Pokud jeden z těchto faktorů je vynechán, může být snažení o vzdělávání neúspěšné. Pokud se jedinec učí něčemu užitečnému neefektivně, nebo také i pokud se učí sice efektivně, ale něčemu neužitečnému, může dojít k tomu, že úsilí může být vynaloženo marně. Vzdělávání nemůže probíhat bez třetího faktoru a tím jsou lidé. Vzdělávání tudíž nemůže probíhat bez učitele, který má ve vzdělávacím procesu důležitou roli. Osoba učitele je důležitá v tom, že umožňuje vzdělávání všem těm, kteří se chtějí vzdělávat. Úspěšnost vzdělávání se odvíjí nejen od osoby učitele, ale také od správně zvolené vyučovací metody, kterou zvolí právě učitel. V rámci vzdělávání dospělých je situace podstatně jiná, než je tomu u vzdělávání dětí a mládeže. Dalším faktorem, který může ovlivnit úspěch v oblasti vzdělávání dospělých je smysl. Je třeba mít zcela jasno v tom, proč je důležité se znovu učit a jaký je účel tohoto rozhodnutí a dále pak také, čeho chce účastník po ukončení vzdělávacího procesu dosáhnout. Aby se účastník, který se rozhodne pro opětovné vzdělávání, správně rozhodl, jakým směrem se bude vzdělávat, je třeba odpovědět si na otázku, jaký je důvod opětovného vstupu do vzdělávacího procesu a proč je třeba se v dospělém věku znovu vzdělávat. Je třeba si také vyjasnit, jak bude vzdělávání probíhat a být připraven na situaci, že v průběhu vzdělávání mohou nastat určité problémy. Úspěšnost vzdělávání se odvíjí i od učební metodiky, ale také od přístupu dospělých ke vzdělávání či od přístupu vyučujícího a také od vhodně zvolené

¹⁰ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN isbn978-80-86723-75-4. s. 140

metodiky výuky. K výuce dospělých ve vzdělávacím procesu by mělo být přistupováno jinak, než je tomu při výuce mladší generace. Úspěšnost výuky se také odvíjí od obsahu zvolené metodiky, ale i od lidského přístupu. Učitel by měl předávat nejen znalosti, nové informace a dovednosti, ale měl by působit také jako vzor a to nejen v myšlení, ale i v chování. Do vzdělávání dospělých by měla být zařazována diskuse. Ve vzdělávacím procesu je třeba vytvořit prostor pro názory k probíraným tématům. Při vzdělávání dospělých je třeba používat rozum, ale i cit. V oblasti vzdělávání dospělých jsou důležité vlastnosti, které dědíme. Podstatou je jejich prostá existence. Vlastnosti každého jedince ovlivňují jeho osobnost, přístup ke vzdělávání, ale mohou ovlivňovat i názory. U lidí mohou ovlivňovat i jejich dovednosti, znalosti či schopnosti. Vlastnosti lidí jsou nezměnitelné standardními vnějšími prostředky. V rámci vzdělávání dospělých mají důležitost i určité návyky a dovednosti, které jsou již součástí života dospělých lidí.¹¹

Vzdělávání je i důležitá součást životního stylu. Tradiční vzdělávání funguje i nadále, často však dochází ke změně metod a obsahu vzdělávání. Poměrně často je možné se v dnešní době setkat s odborným vzděláváním manažerským. Také jako reakce na společenské změny může být rozhodnutí pro vzdělávání dospělých. Učení a celoživotní vzdělávání je cílem vzdělávací politiky a rozvoje lidských zdrojů. Jedná se o postupný proces. Celoživotní vzdělávání je přínosem pro jedince a to zejména v jeho seberealizaci. Vzdělávání dospělých byly přiřazovány různé funkce. Je možné tyto funkce chápat jako představy o přínosu vzdělávání dospělých nejen pro rozvoj jednotlivce, ale i společnosti.¹²

¹¹ PLAMÍNEK, Jiří. *Vzdělávání dospělých: průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele*. Praha: Grada, 2010. ISBN isbn978-80-247-3235-0. s. 13-22

¹² BENEŠ, Milan. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-247-4824-5. s. 36-38

Ve vyspělých a moderních společnostech, kam se řadí i Česká republika, vzniká stále zvyšující se potřeba celoživotního učení a vzdělávání. Česká republika je součástí Evropské unie a právě jedním z cílů Evropské unie je vytvoření sjednocené Evropy nejen s vysokou životní úrovní lidí, ale i se společností aktivních občanů, kterým je dána možnost seberealizace. Konkrétní podoba celoživotního vzdělávání lidí je spojená s nabídkou specificky zaměřených aktivit ohledně vzdělávání. Vzdělávání a učení lidí by mělo probíhat po celý život. Celoživotní vzdělávání je jedním z velmi účinných prostředků pro zajištění nejen růstu, ale i konkurenceschopnosti ekonomiky či růstu životní úrovně a osobního rozvoje nebo také kvality života toho, kdo se rozhodne v průběhu svého života dále se vzdělávat. V průběhu života jedince, který se rozhodne pro další vzdělávání, dochází i k propojení tradičního vzdělávacího systému s jinými formami učení. Jedná se například o podnikové vzdělávání či o vzdělávání na pracovišti. Hlavním úkolem počátečního vzdělávání je vytvořit nejen základy, ale i motivaci pro další vzdělávání v průběhu života, tedy pro celoživotní vzdělávání a učení. Pod pojmem celoživotní učení si lze představit spíše určitou připravenost člověka učit se. V souvislosti se vzděláním dospělých lidí se více hovoří o celoživotním učení na rozdíl od celoživotního vzdělávání. Je to spojeno zejména s tím, že je zdůrazněn i význam takových aktivit jedince, které nemají organizovaný charakter. Jedná se o jeho zcela samostatné učení. V rámci celoživotního učení by lidé měli být ochotni a připraveni se vzdělávat po celý svůj život dle svých možností, ale i dle svých momentálních potřeb. Úkolem vzdělávání dospělých není jen předat určité znalosti a dovednosti, ale dodat i motivaci k tomu, být odpovědný za své vlastní vzdělávání. V oblasti celoživotního vzdělávání mají dospělí lidé možnost využít mnohé formy a typy učení, které umožňují přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním. Je zde také možnost získání kvalifikace různými cestami v průběhu života. Správný vzdělávací systém by měl co nejlépe uspokojit potřeby těch, kteří se chtějí vzdělávat. V rámci vzdělávání by měl být maximálně využit jejich potenciál a výsledkem vzdělávání by měl být maximální rozvoj každého jedince. Každý člen společnosti by měl mít možnost najít si svou vlastní vzdělávací cestu a také by měl mít možnost využít všechny vzdělávací příležitosti, které by měly odpovídat jeho požadavkům, potřebám, ale i schopnostem. V rámci vzdělávání dospělých je třeba také posílit motivační faktory a

rozšířit nabídku vzdělávacích možností. Každý by měl mít možnost se v průběhu svého života dle svých potřeb vzdělávat.¹³

Vznik moderního pojetí celoživotního vzdělávání je datován na počátek 20. století. Tehdy také vznikají názory a hovoří se o tom, že učení je integrální součástí života. Z toho tedy vyplývá, že vzdělávání je nikdy nekončící proces. Celoživotní vzdělávání má velký význam především v tom, že po dosažení vyššího vzdělání se pochopitelně zvyšuje konkurenceschopnost každého z nás, ale i celé společnosti. Vzdělávání po celý život, tedy celoživotní vzdělávání je popisováno jako vzdělávací proces, v rámci kterého dosahujeme rozvoje v různých oblastech. Stále se zvyšující vzdělávání v mnoha oblastech našeho života nám umožní například vyšší profesní uplatnění. Je také důležité nově nabitě znalosti a dovednosti umět dobře využít. Vedle profesního uplatnění je možné nově nabitě znalosti a dovednosti využít i v rámci společenského uplatnění.¹⁴

V současné době se školní vzdělávání snaží motivovat žáky postupně k tomu, aby se vzdělávali v rámci celého svého života. Velký důraz je také kladen na význam a nutnost celoživotního vzdělávání.¹⁵

Téma celoživotního vzdělávání má velký význam především v oblasti nedostatečné kvalifikace učitelů, se kterou je možné se setkat. Někteří pedagogičtí pracovníci, kteří mají nedostatečnou kvalifikaci, jsou nuceni si své vzdělání doplnit. Právě pro učitele a pedagogy má celoživotní vzdělávání velký význam a je pro ně nutností.¹⁶

¹³ RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC, ed. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN isbn978-80-210-4779-2. s. 9-29

¹⁴ VETEŠKA, Jaroslav. *Nové paradigma v kurikulu vzdělávání dospělých*. Praha: Educa Service, 2009. ISBN 978-80-87306-04-8. s. 25-34

¹⁵ VETEŠKA, Jaroslav a Tereza VACÍNOVÁ. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: andragogika na prahu 21. století*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. ISBN 978-80-7452-012-9. s. 49

¹⁶ NEUFUS, O. Kvůli nedostatečné kvalifikaci může školství opustit až 7 000 učitelů. [online]. 2020 [cit. 20.12.2020]. Dostupné z: <http://zpravy.tiscali.cz/kvuli-nedostatecne-kvalifikaci-muze-skolstvi-opustit-az-7-000-ucitelu-223998>

Autor Miroslav Hladílek poukazuje zejména na nutnost odpovědnosti lidí za svůj vlastní život. V dnešní době mají lidé možnost využít velkého množství šancí, ale s tím je však spojeno velké množství nejistot, ale také i rizik. Autor publikace též hovoří o významu celoživotního vzdělávání v současné Evropě a dále hovoří též o vzájemném propojování veškerých technologií a o jejich vlivu na život lidí ve společnosti. Zabývá se i otázkou významu celoživotního vzdělávání v současné době a v současné společnosti. Hovoří také o dokumentu „Memorandum o celoživotním učení“, který vznikl z jednání Evropské rady a obsahuje šest klíčových cílů. Konkrétní klíčové cíle jsou zaměřené na vzdělávání lidí v evropské společnosti.

Z podkladů pod názvem Strategie celoživotního učení je možné se dozvědět poznatky o počátcích celoživotního vzdělávání a také o významu osoby J. A. Komenského, který je spojován zejména s návrhy ohledně vzdělávání.

Autor Jiří Plamínek se zabývá otázkou úspěšnosti vzdělávání a to zejména faktory, které mohou úspěšnost vzdělávání ovlivnit. Poukazuje také na důležitost lidí ve vzdělávacím faktoru. Dále pak také hovoří o významu osoby učitele i o nutnosti diskuse a možnosti projevení vlastního názoru v procesu vzdělávání. Poukazuje také na význam dědičných vlastností v rámci vzdělávání.

Autor Milan Beneš hovoří o vzdělávání jako o důležité součásti životního stylu a také o tom, že celoživotní vzdělávání je postupný proces, což souvisí s aktuálními vzdělávacími potřebami jedince v průběhu celého jeho života.

Autoři Milada a Ladislav Rabušicovi poukazují také jako Miroslav Hladílek, na nutnost vytvoření sjednocené Evropy a na nutnost vytvoření nabídky specificky zaměřených aktivit v rámci vzdělávání lidí v Evropě. Poukazují také na souvislost mezi vzdělanou společností a konkurenceschopností ekonomiky či růstem životní úrovně. Také hovoří o propojení tradičně vzdělávacího systému s jinými formami učení. V rámci vzdělávání dospělých hovoří i o nutnosti správného vzdělávacího systému.

Autor Jaroslav Veteška, jakož i již zmiňovaní autoři hovoří o významu celoživotního vzdělávání. V publikaci, kde vedle Jaroslava Vetešky je též spoluautorkou Tereza Vacínová, se hovoří o nutnosti motivace žáků, které je třeba již

v tomto věku motivovat k celoživotnímu vzdělávání. Autoři se taktéž věnují tématu nedostatečné kvalifikace učitelů. Právě v učitelské profesi má potřeba celoživotního vzdělávání velký význam.

Uvedení autoři v rámci tématu celoživotního vzdělávání nejvíce hovoří o nutnosti právě celoživotního vzdělávání a také o významu vzdělávání ve vyspělé evropské společnosti. Důležitá je i úspěšnost vzdělávání, která může být ovlivněna mnoha faktory. Vzdělávání je součástí životního stylu a také by mělo být i součástí životní cesty každého jednotlivce.

1.1 FORMY CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Pod pojmem organizační formy výuky je zahrnuto organizační uspořádání podmínek pro realizování obsahu vyučování při uplatňování jedné nebo více metod, vhodných vyučovacích prostředků. Při respektování didaktických principů existuje několik základních organizačních forem výuky. Jedná se o tyto formy:

- Individuální
- Hromadná, neboli frontální
- Individualizovaná
- Diferencovaná
- Integrovaná
- Kooperativní¹⁷

Individuální výuka

Výuka individuální byla uplatňována zejména ve starověku a také ve středověku. Hlavním důvodem použití této formy výuky bylo to, že se vyučování účastnilo málo žáků. Výuka probíhala v jedné třídě, ale učitel pracoval s každým žákem samostatně. Vzhledem k nedostatečným prostředkům a podmínkám, byla efektivita výuky minimální. Tato forma výuky v současné době je využívána především při výuce hry na

¹⁷ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4. s. 81

hudební nástroje či při výuce jazyků. Důvod zvolení této formy výuky je ten, že je možné v rámci výuky plně regulovat tempo či obsah výuky. Dále pak tato forma výuky umožňuje i stálou kontrolu průběhu výuky, ale i kontrolu výsledků učení. Negativním faktorem při zvolení této formy výuky je to, že žák či student nemůže po dobu výuky spolupracovat s ostatními. Za další negativní faktor této zvolené formy výuky lze považovat i určitou ekonomickou náročnost.¹⁸

Výuka hromadná (frontální)

Výuka hromadná je charakteristická především v tom, že obsah výuky by měl být jednotný a zvolené učivo by mělo být určeno pro žáky či studenty se stejnou vzdělávací úrovní. Tato hromadná forma výuky je v současnosti využívána jako nejběžnější zvolená forma výuky na školách základních a středních. Při této formě výuky je třeba brát v úvahu jednotnou časovou organizaci. Tato forma výuky bývá označována také jako kolektivní, protože probíhá v kolektivu lidí. Přínosem této formy výuky je zejména to, že například přímý výklad nového učiva je směřován ke všem žákům či studentům v rámci skupin a dochází takto i k časové úspoře. Pokud bychom hovořili o úspěšnosti hromadné výuky, tato úspěšnost je podmíněna především kvalitou vyučovací hodiny, ale také mírou optimálního či efektivního využití daného časového prostoru. Hromadná výuka byla v minulých dobách velmi často reformována. Přesto je tato forma výuky využívána dodnes. O této formě výuky lze hovořit jako o formě, která převládá a je tudíž nejvíce využívána. Negativní faktor v hromadné formě výuky je spatřován zejména v jednotném tempu či obsahu učiva pro všechny zúčastněné v rámci skupiny.¹⁹

¹⁸ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4. s. 81-82

¹⁹ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4. s. 82

Výuka individualizovaná

Nutnost zavedení individualizované výuky se odvíjela od odlišnosti ohledně pracovního tempa žáků či studentů. Práce ve vyučovací hodině je jasně daná, odlišný je pouze čas, za který žáci či studenti danou práci splní. Hlavním cílem individuální práce je to, aby si sám žák či student dle svých možností rozložil svojí vlastní práci. Zcela nutným doplňkem individuálního učení jsou i diskuse a to především žáků či studentů, kteří pracují na stejném úkolu.²⁰

Diferencovaná výuka

Charakter výuky spočívá v rozdělování žáků či studentů do skupin dle jejich zájmů a schopností. Rozlišení v rámci diferenciacie může být kvantitativní, kvalitativní a také vnější či vnitřní. Rozlišení kvantitativní se odvíjí od kvantity, neboli od množství schopností žáka či studenta. Rozlišení kvalitativní je prováděno se zřetelem například na žakovy schopnosti, není však brán zřetel na jeho sklony nebo na speciální zájmy. Diferenciacie vnější spočívá například v porovnávání skupiny žáků, kteří tvoří třídu na základní škole a například primu na gymnáziu. Další diferenciacie vnitřní se týká stejných menších skupin v rámci jedné třídy. Také diferenciacie má své přednosti, ale i své nevýhody. Diferenciacie má své přednosti v tom, že žáci, kteří jsou nadaní, jsou optimálně zatěžováni vzhledem ke svému nadání. Žáci méně nadaní nejsou stresováni zejména časem, který je uplatňován při jakémkoli porovnávání s nadanějšími žáky. Nevýhody diferenciacie jsou také v tom, že žáci s velkou ctižádostí často své síly přepínají a žáci, kteří jsou slabší nebo i pomalí nemají své pozitivní vzory. Rozřazování žáků do skupin je často vnímáno jako určité ponížení slabších žáků a pokud je žák zařazen do slabší skupiny, může tím být způsobena i ztráta žakova zájmu. Může to také vést ke vzniku negativních vztahů mezi oběma skupinami.²¹

²⁰ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4. s. 83

²¹ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4. s. 85

Výuka skupinová

Důvodem vzniku skupinové výuky bylo úsilí modifikovat tradiční organizační formy výuky a také vyučovací proces modifikovat tak, aby došlo k souladu s novými požadavky, ale i s faktory vyučování.²²

Výuka integrovaná

Jedná se o výuku, v rámci které jsou oddělené komponenty nebo vyučovací předměty. Žáci v rámci integrované výuky pracují v malých skupinách hlavně individuálně. Celý obsah výuky je tvořen projekty a náměty, které vyžadují interdisciplinární přístup. Takový přístup vyučování však nelze uplatnit ve výuce matematiky nebo ve výuce jazyků. Tyto předměty jsou zařazovány mimo integrovaný program a právě z didaktických důvodů dochází k integraci. Oddělení vyučovacích předmětů vede ke vzniku vzájemně nepropojených a izolovaných vědomostí.²³

Výuka kooperativní

Výuka kooperativní je založena na principech kooperace, kdy učení probíhá v malých skupinách. Výuka kooperativní není totožná s výukou skupinovou. Skupinová výuka je chápána jako organizační forma výuky. V rámci kooperativního vyučování se nejedná o soutěžení mezi členy skupiny, ale ani o získání maximálního zisku pro jedince na úkor ostatních. Kooperativní výuka je založena na vzájemné podpoře, ochotě ke spolupráci a na vzájemné pomoci. Hlavním znakem kooperativní výuky je spolupráce při dosahování stanovených cílů. Od toho se odvíjí i výsledky každého

²² HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4. s. 86

²³ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4. s. 91-92

jedince, které jsou závislé na činnosti celé skupiny. Také celá skupina má prospěch z výsledků a činnosti jednotlivce.²⁴

1.2 INFORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Do celoživotního vzdělávání je zahrnuta nejen výuka, organizované vzdělávání, ale i vzdělávání neorganizované. Charakteristika neorganizovaného vzdělávání spočívá v tom, že se jedná o vzdělávání, které je zpravidla institucionálně nekoordinované a nesystematické.²⁵

Informální učení probíhá v rámci každodenních běžných činností doma, v práci nebo také ve volném čase. Součástí tohoto učení je i sebevzdělávání. Dalším znakem informálního učení je to, že je spontánní a neplánované.²⁶

Informální učení nemá charakter záměrného učení. Tento druh učení je však pro rozvoj člověka velice důležitý, neboť každý jedinec se setkává s informálním učením již od svého dětství a dále pak v průběhu celého svého života. Je třeba se zmínit i o formě mezigeneračního učení. Negativum informálního učení je spatřováno v tom, že učení tohoto druhu je možné velice obtížně analyzovat a zjišťovat. Informální učení probíhá prostřednictvím činností, jako je čtení novin či odborné literatury. V zahraničí je informální učení označováno také jako zkušenostní učení. Toto učení lze chápat jako určitý proces, ve kterém dochází nejen k získávání vědomostí, ale také i k osvojování si určitých dovedností, ale i zkušeností v průběhu celého dne, v rámci práce v rodině nebo ve volném čase na základě osobních kontaktů nebo taktéž ze sociálního prostředí. Jak

²⁴ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4. s. 90-91

²⁵ VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-247-1770-8. s. 22

²⁶ Formální, neformální a informální - Strategie digitálního vzdělávání. *Strategie digitálního vzdělávání* [online]. Copyright © [cit. 11.02.2021]. Dostupné z: <http://digivzdelavani.jisi.cz/slovnicek/formalni-neformalni-a-informalni>

již bylo řečeno, proces informálního učení zahrnuje i sebevzdělávání, u kterého učící se jedinec však nemá často možnost ověření nabitých zkušeností.²⁷

V rámci celoživotního vzdělávání je informální učení důležitou součástí celoživotní vzdělávací cesty každého jedince.

1.3 VÝZNAM VZDĚLÁVÁNÍ

Pojem vzdělávání je chápán jako systém, který je tvořen soustavou poznatků. Tento systém nám slouží také jako doklad k pochopení, ale i k poznání. Zcela jednoznačný je pojem obsah vzdělávání a je zcela shodný s pojmem učivo. Na základě objektivních potřeb společnosti se mění obsah vzdělávání, celkové pojetí vzdělávání, ale i cíle se vzděláváním spojené. V minulosti tudíž existovaly a v současnosti existují různé vzdělávací koncepce, které jsou spojeny s existencí různých druhů vzdělávání. Pojem vzdělávání má dosud velmi různorodý charakter. Vzdělávání je nejčastěji chápáno jako určitý souhrn systematických vědomostí, postojů, názorů, přesvědčení člověka, ale také i jeho dovedností. Důležitou roli hraje i úroveň rozvoje schopností, různé formy sebevzdělávání či osvojené vlastnosti člověka. Vzdělávání je tedy určitý cílevědomý výchovný proces, v rámci kterého dochází k rozvoji vzdělávání a k získávání nových poznatků a také k dosažení stanovených cílů, ohledně právě vzdělávání. V rámci osvojování určitých hodnot, poznatků a činností si člověk v sobě pěstuje různé vlastnosti, ať už vlastnosti, které se týkají charakteru člověka, ale především vlastnosti rozumové.²⁸

V současné době teorie vzdělávání klade důraz zejména na schopnosti přijímat nová řešení, dále zahrnuje schopnost vyjadřovat své myšlenky a patřičným způsobem komunikovat. Důležitá je v této oblasti i spolupráce a zejména schopnost přijetí odpovědnosti především vůči společnosti, ale i k sobě samému. Důležitou a zcela

²⁷ PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4748-4. s. 138-139

²⁸ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4. s. 17

významnou rolí v rámci teorie vzdělávání je i nutnost sebevzdělávat se. Obsah vzdělávání, jeho cíle a pojetí tvoří i kategorii historickou. Již od vzniku společnosti vznikla i potřeba vzdělávání. Bez vzdělávání by nedocházelo k rozvoji lidských činností.²⁹

Ke změně vzdělávání dochází s jeho vývojem. Potřebné změny jsou spojeny nejen s rozvojem kultury i umění, ale také i vědy či techniky.³⁰

Obsah vzdělávání je vymezován na základě učebních plánů, učebních osnov nebo i v rámci ostatních pedagogických dokumentů. Vzdělávání by mělo mít ucelený a systematický obsah. Veškeré potřebné poznatky v rámci vzdělávání by se měly k adresátovi dostávat ve srozumitelné podobě, v jakékoli formě a v jakékoli době. V průběhu života má vzdělávání velký význam a hraje i velmi významnou roli. S tím je spojena i celá vzdělávací koncepce.³¹

Pokud jedinec častěji mění zaměstnání, nebo pokud se chystá z nějakého důvodu zcela změnit svoji původní profesi, právě u tohoto jedince hraje důležitou roli nutnost dalšího potřebného vzdělávání. Pokud bude mít tento jedinec potřebné vzdělání, které je předpokladem pro jeho profesní změnu, předpokládá se, že dobře zvládne adaptační proces a bude připraven pro změnu a pro výkon nového zaměstnání. K tomu, aby se jedinec dobře zapojil ve společnosti a dobře vykonával svojí práci, měl by mít nejen potřebné odpovídající vzdělání, ale měl by být vybaven též potřebnými vlastnostmi,

²⁹ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4. s. 17

³⁰ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4. s. 17

³¹ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4. s. 17-18

jako je především odpovědnost, samostatné uvažování, schopnost rychle se rozhodovat a dále pak také být flexibilní. Měl by být také vybaven i potřebnými dovednostmi.³²

Dnešní společnost je mnohem více než dříve založená na schopnosti umět získat nové potřebné informace. Dále pak je třeba umět s těmito informacemi vhodně nakládat, pracovat s nimi a zejména také umět získané informace vhodně využít. Je tedy zcela nedostačující umět informace pouze získávat. Hlavní důležitost spočívá ve schopnosti umět vytvořit ze získaných informací znalosti a to zejména proto, že právě znalosti hrají důležitou a významnou roli v oblasti rozvoje nejen ekonomiky, ale i celé společnosti. Potřebné znalosti lze získat právě ze vzdělávání a učení.³³

Význam vzdělávání je chápán jako jeden z hlavních nástrojů, které slouží a pomáhají udržovat pracovní sílu na trhu práce. Hlavní význam vzdělávání spočívá tedy v získávání zcela nezbytných nových informací a potřebných dovedností, což také má nepochybně vliv na rozvoj vzdělávání. Získávání nových znalostí a dovedností umožňuje lidem vykonávat zvolené činnosti, což má přímou spojitost s udržováním pracovní síly na trhu práce a také pozitivně ovlivňuje dlouhodobou nezaměstnanost a případné sociální vyloučení lidí ze společnosti.³⁴

Další důležitou roli hraje význam a rozvoj vzdělávání také v otázce soudržnosti celé společnosti. Prostřednictvím vzdělávání jsou předávány i důležité hodnoty. Hlavní význam vzdělávání spočívá v individuálním rozvoji jedince s cílem maximálního uplatnění ve společnosti. V současné době je snaha o dosažení vyššího vzdělání stále vyšší. Zvyšuje se zejména počet studentů, kteří studují na vysokých školách. Nutnost studia na vysokých školách je spojena s možností práce na vyšších pracovních pozicích a dále pak také s možností vyššího finančního ohodnocení v zaměstnání. Získání práce

³² VYCHOVÁ, Helena. *Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU*. Praha: VÚPSV, 2008. ISBN 978-80-7416-017-2. s. 9

³³ VYCHOVÁ, Helena. *Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU*. Praha: VÚPSV, 2008. ISBN 978-80-7416-017-2. s. 9

³⁴ VYCHOVÁ, Helena. *Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU*. Praha: VÚPSV, 2008. ISBN 978-80-7416-017-2. s. 9

na vyšší pracovní pozici je spojováno s pocitem úspěšnosti a vyšší finanční ohodnocení je spojeno s možností vyšší životní úrovně, což hraje významnou roli nejen v pracovním, ale i osobním a rodinném životě.³⁵

1.4 FORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Více než pojem formální vzdělávání je znám pojem školní vzdělávání. Toto školní vzdělávání zahrnuje vzdělávání na základních, středních a vysokých školách. V souvislosti se vzděláváním je hovořeno o počátečním vzdělávání. Tento druh vzdělávání je absolvován před vstupem na pracovní trh. I v rámci celoživotního vzdělávání má formální vzdělávání důležitou roli, zejména však v rámci dalšího vzdělávání dospělých. Pokud se jedná o přesnou definici formálního vzdělávání, jedná se o vzdělávání, které se realizuje ve vzdělávacích institucích, tedy zpravidla ve školách. Absolvování všech druhů a typů vzdělávání je ukončeno a potvrzeno určitým osvědčením, jako je výuční list, maturitní vysvědčení nebo vysokoškolský diplom.³⁶

Skutečnost, že jedinec usiluje o dosažení potřebného vzdělání, má pozitivní vliv nejen na něho, ale i na společnost jako celek. Se zvyšující se vzdělaností dochází také i ke zvyšování ekonomické nebo sociální úrovně či ke zvyšování konkurenceschopnosti v dané zemi. Ve zcela výjimečných případech mohou být dospělí lidé i účastníky základního vzdělávání. Dospělí si však doplňují své vzdělání nejvíce však v bakalářském, magisterském či doktorském studiu. V rámci celoživotního vzdělávání se v naší republice nabízí všem, kteří mají zájem o formální vzdělávání několik možností, jak se nejlépe dle svých potřeb zapojit do vzdělávacího procesu. Všechny dostupné možnosti v rámci formálního vzdělávání jsou poskytovány školami na základě legislativy a na základě příslušných školských zákonů. Všichni tudíž mají možnost

³⁵ BARTOŇKOVÁ, Hana a Dušan ŠIMEK. *Andragogika: studijní texty pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN isbn80-244-0394-3. s. 54-55

³⁶ *Strategie celoživotního učení ČR*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, c2007. ISBN isbn978-80-254-2218-2. s. 8

vzdělávat se v rámci celého svého života, za účelem dosažení svých konkrétních potřeb. Osobám, které nemohou využít z různých důvodů prezenční formu studia, je dána možnost využít i jiné formy studia, jako je distanční či kombinovaná forma studia. Pro distanční formu studia je charakteristické samostudium s využitím komunikačních a informačních technologií. Uskutečňuje se i setkávání studentů a vyučujících. Prvky prezenčního a distančního studia v sobě zahrnuje kombinovaná forma studia.³⁷

V rámci formálního vzdělávání rozlišujeme tyto stupně vzdělávání:

- Vzdělávání základní – tento druh vzdělávání má všeobecný charakter (jedná se zejména o povinnou školní docházku).
- Vzdělávání střední – tento druh vzdělávání má odborný nebo i všeobecný charakter. Toto vzdělávání je ukončeno výučním listem, maturitní zkouškou nebo také závěrečnou zkouškou.
- Vzdělávání terciární – jedná se o specializované vzdělávání umělecké nebo odborné. Součástí je i vysokoškolské vzdělání na vysokých školách, dále pak také vyšší odborné vzdělávání na vyšších odborných školách a patří sem částečně i vyšší odborné vzdělávání na konzervatořích.³⁸

³⁷ PRŮCHA, Jan. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-247-5232-7. s. 22

³⁸ *Strategie celoživotního učení ČR*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, c2007. ISBN isbn978-80-254-2218-2. s. 7

1.5 PRIMÁRNÍ, SEKUNDÁRNÍ A TERCIÁRNÍ STUPEŇ VZDĚLÁVÁNÍ

Zásady a cíle vzdělávání jsou stanoveny školským zákonem. Dále pak, na základě školského zákona je též stanoven systém vzdělávacích programů, prostřednictvím kterých má být dosaženo stanovených cílů.³⁹

Vzdělávací struktura je tvořena školami mateřskými, základními, středními a vysokými.⁴⁰

Kromě primárního, sekundárního a terciárního vzdělávání je součástí vzdělávací soustavy též preprimární vzdělávání. V České republice je do preprimárního vzdělávání zahrnuta předškolní výchova, která je uskutečňována především ve školách mateřských. Věková kategorie dětí, které navštěvují mateřskou školu, je tři až šest let. Ve výjimečných případech lze přijmout do mateřských škol i děti mladšího věku. V mateřských školách se můžeme setkat i se staršími dětmi. Jedná se o děti, u kterých bylo přistoupeno k odložení povinné školní docházky a to zejména na žádost jejich rodičů. Tato zcela prvotní forma vzdělávání je dobrovolná, přesto mateřské školy navštěvuje až 90% dětí, zejména v předškolním věku.⁴¹

Do základního vzdělávání je zahrnuto primární a též nižší sekundární vzdělávání. Návaznost na předškolní vzdělávání má vzdělávání základní. Návaznost je též na výchovu v rodině. Úkolem základního vzdělávání je umožnit a poskytovat žákům zcela spolehlivý základ týkající se všeobecného vzdělávání, utvářet a postupně také rozvíjet všechny žákovy znalosti a dovednosti. Je třeba jej v rámci absolvování základní školy vybavit nejen teoretickými znalostmi, ale také jej v základech připravit na fungování

³⁹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

⁴⁰ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

⁴¹ Vzdělávací systém v České republice - Alavia Education s.r.o.. *Úvodní stránka - Alavia Education s.r.o.* [online]. Copyright © 2016 [cit. 30.12.2020]. Dostupné z: <http://alavia.cz/vzdelavaci-system-v-ceske-republice/>

v životě. Přípraveni by měli být i na jednání praktické. Právě školským zákonem, který byl schválen v září 2004, s platností od 1. 1. 2005 je poskytováno základní vzdělávání. Pokud se týká organizace základního vzdělávání, to je počtu žáků ve školách či v jednotlivých třídách, dále pak podmínek pro poskytování učebnic nebo školních potřeb, toto je upraveno vyhláškou Ministerstva školství o základním vzdělávání. Touto vyhláškou je upravena taktéž organizace školního roku. Délka povinné školní docházky, tedy základní vzdělávání činí 9 let. Povinná školní docházka je absolvována dětmi ve věku 6 - 15 let. Škola základní, ve které je poskytováno základní vzdělávání, má dva stupně. První až pátý ročník tvoří první stupeň základních škol, druhý stupeň základních škol tvoří šestý až devátý ročník. Pokud někteří žáci splňují podmínky přijímacího řízení, mají možnost počínaje šestým nebo osmým ročníkem vykonávat povinnou školní docházku na víceletých gymnáziích nebo také na osmileté konzervatoři. Vzhledem k tomu, že žáci nejsou plnoletí, je potřebný souhlas rodičů.⁴²

Po úspěšném ukončení povinné školní docházky má žák ukončeno povinné školní vzdělávání a má tudíž možnost pokračovat v dalším stupni vzdělávání.⁴³

V případě nutnosti je též od září 1998 schváleno v České republice domácí vyučování. Možnost individuálního vzdělávání povoluje ředitel spádové školy a týká se pouze prvního stupně základní školy. V rámci pilotního ověřování individuálního vzdělávání, existuje tato možnost také pro žáky druhého stupně základních škol a to od školního roku 2007/2008.⁴⁴

⁴² Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – Česká republika [online]. MŠMT ČR, 2009/2010 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/

⁴³ Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – Česká republika [online]. MŠMT ČR, 2009/2010 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/

⁴⁴ Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – Česká republika [online]. MŠMT ČR, 2009/2010 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/

Ke změně, která se týká škol, došlo od roku 1990, kdy zřizovateli základních škol jsou převážně obce. Může dojít také ke spojení školy základní se školou mateřskou.⁴⁵

Pokud se týká žáků, kteří mají speciální vzdělávací potřeby, tito žáci mohou být integrováni v běžných třídách. Vzhledem k povaze zdravotního postižení, mohou být zřizovány pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením školy nebo také v rámci školy specializované třídy, ve kterých vyučování probíhá na základě upravených vzdělávacích programů. Pokud se jedná o žáky s těžkým postižením, tito žáci mají právo se vzdělávat ve speciálních základních školách, pokud nejsou vzdělávání jiným způsobem. V těchto základních speciálních školách jsou žákům poskytovány základy vzdělání.⁴⁶

Ve veřejných a státních základních školách je vzdělávání bezplatné. Všem žákům, kteří plní základní školní docházku, jsou na základě schválení Ministerstva školství zcela bezplatně poskytovány učebnice a učební texty. Tyto bezplatně poskytované učebnice nevracejí žáci prvních ročníků a přípravných tříd. Žáci prvních ročníků ve stanoveném rozsahu dostávají i základní školní potřeby. Finančně přispívají v průběhu povinné školní docházky svým dětem i rodiče, kteří hradí například kurzy, které se konají mimo areál školy či přispívají na školu v přírodě. Přispívají také i na další učební materiály, které nejsou poskytovány školou.⁴⁷

⁴⁵ Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – Česká republika [online]. MŠMT ČR, 2009/2010 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/

⁴⁶ Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – Česká republika [online]. MŠMT ČR, 2009/2010 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/

⁴⁷ Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – Česká republika [online]. MŠMT ČR, 2009/2010 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/

Pokud žáci absolvují povinnou školní docházku, mají poté možnost pokračovat ve studiu na školách středních, které představují vyšší sekundární vzdělávání. Studenti mají možnost v rámci středního vzdělávání dosáhnout vzdělání, které je ukončené výučním listem a střední vzdělání, které je zakončené maturitní zkouškou.⁴⁸

Vyšší sekundární vzdělávání je poskytováno na institucích, jako jsou gymnázia, střední školy, střední odborné školy, střední odborná učiliště, ale také i konzervatoře. V rámci středního vzdělávání je absolventům poskytováno všeobecné nebo odborné vzdělání.⁴⁹

Hlavním cílem vzdělávání je rozvoj v oblasti vědomostí, dovedností, schopností, ale i postojů a hodnot, které jsou získávány v průběhu základního vzdělávání. Jsou vytvářeny předpoklady pro osobní, ale i občanský život. Toto navazující vzdělávání má velký význam i v oblasti přípravy pro výkon povolání, nebo pro následné pracovní činnosti. Studenti, kteří v rámci středního vzdělávání absolvovali pouze vzdělání ukončené výučním listem, mají možnost pokračovat ve studiu a získat tak středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Pokud je studium ukončené maturitní zkouškou, je možné pokračovat ve vysokoškolském studiu.⁵⁰

Na středních školách se převážně uskutečňuje vyšší sekundární vzdělávání. Velké množství studentů se připravuje na své budoucí povolání ve všeobecných či profesně zaměřených čtyřletých oborech, které jsou zakončené maturitou, s možností pokračování na terciárním stupni vzdělávání. Další studují v učebních oborech, kde jsou

⁴⁸ Vzdělávací systém v České republice - Alavia Education s.r.o.. *Úvodní stránka - Alavia Education s.r.o.* [online]. Copyright © 2016 [cit. 30.12.2020]. Dostupné z: <http://alavia.cz/vzdelavaci-system-v-ceske-republice/>

⁴⁹ Vzdělávací systém v České republice - Alavia Education s.r.o.. *Úvodní stránka - Alavia Education s.r.o.* [online]. Copyright © 2016 [cit. 30.12.2020]. Dostupné z: <http://alavia.cz/vzdelavaci-system-v-ceske-republice/>

⁵⁰ Vzdělávací systém v České republice - Alavia Education s.r.o.. *Úvodní stránka - Alavia Education s.r.o.* [online]. Copyright © 2016 [cit. 30.12.2020]. Dostupné z: <http://alavia.cz/vzdelavaci-system-v-ceske-republice/>

připravování pro výkon svého budoucího povolání. Podstatně menší část žáků studuje v jednoduchých oborech středního vzdělávání. Toto vzdělávání absolvují například žáci s určitým stupněm mentálního postižení. Středoškolské všeobecné vzdělání je poskytováno na gymnáziích. Právě po absolvování gymnázia se předpokládá, že student bude pokračovat ve vysokoškolském studiu. Do skupiny středoškolského vzdělávání jsou zařazené i konzervatoře, které poskytují umělecké vzdělání. Střední školství zajišťuje vzdělávání, ale i praktickou odbornou přípravu pro populaci mladých lidí před nástupem do zaměstnání nebo před studiem na vysoké škole. Střední vzdělávání rozvíjí hodnoty získané v rámci vzdělávání základního. Studenti, kteří navštěvují střední školy, jsou většinou ve věkovém rozmezí 15 až 18 let. Zejména u víceletých gymnázií vzdělávací programy povinného vzdělávání absolvují i žáci mladšího věku. U věkové skupiny 15 až 18 let není účast na vzdělávání povinná. Střední vzdělávání se řídí školským zákonem, dále vyhláškou o středním vzdělávání, vyhláškami o přijímání ke vzdělávání a o jeho ukončování či dalšími legislativními dokumenty.⁵¹

Velká řada škol realizuje více oborů s možností dosažení různého stupně vzdělávání, s různým zaměřením.⁵²

Dalším stupněm vzdělávání je vzdělávání terciární. Pojem terciární vzdělávání zahrnuje vzdělávání na vyšších odborných školách a na školách vysokých. Zpravidla při středních odborných školách existují vyšší odborné školy a tvoří většinou společně jeden právní subjekt. Vyšší odborné školy zaplňují kvalifikační požadavky mezi vzděláním středním a vysokoškolským. Vzdělávání na vyšších odborných školách je

⁵¹ Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – Česká republika [online]. MŠMT ČR, 2009/2010 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/

⁵² Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – Česká republika [online]. MŠMT ČR, 2009/2010 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/

upravováno školským zákonem (č.561/2004 Sb.), stejně jako vzdělávání na nižších úrovních.⁵³

Ve školním roce 1992/1993 byly vyšší odborné školy experimentálně zavedeny. Běžnou součástí vzdělávacího systému jsou od roku 1995. Podrobnosti o vyšším odborném vzdělávání jsou upraveny vyhláškou. Studium na vyšších odborných školách se v rámci organizace blíží studiu na školách vysokých, avšak s důrazem na individuální práci. Školy vyšší odborné mohou vybírat školné. V kompetenci ředitele vyšší odborné školy je snížit studentovi zejména ze sociálních důvodů školné, až na 50% stanovené částky. Ředitel vyšší odborné školy také může se souhlasem zřizovatele vydat stipendijní řád, na jehož základě může studentovi poskytovat prospěchové stipendium.⁵⁴

Do terciárního stupně vzdělávání kromě vyšších odborných škol jsou zařazeny i vysoké školy. Studium na vysokých školách se řídí zákonem o vysokých školách (č. 111/1998 Sb.) a také vnitřními předpisy, které navazují na zákon a podléhají registraci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a upravují činnost vysokých škol. Máme dva typy vysokých škol a to univerzitní, které poskytují všechny typy studijních programů a neuniverzitní, na kterých jsou poskytovány zejména programy bakalářské, ale nejsou zde vůbec poskytovány programy doktorské.⁵⁵

Vysoké školy jsou v České republice nejvyšším článkem vzdělávací soustavy. Jedná se o centra nejen vzdělanosti, ale také poznání či vedení a tvůrčí činnosti. Důležitou roli vysoké školy mají nejen ve vědě, ekonomickém, kulturním, ale i v sociálním životě společnosti. Velmi důležitou roli vysoké školy mají i v rámci rozvoje celé společnosti. Velká většina dříve státních vysokých škol získala statut vysokých škol veřejných,

⁵³ Vzdělávací systém v České republice - Alavia Education s.r.o.. *Úvodní stránka - Alavia Education s.r.o.* [online]. Copyright © 2016 [cit. 30.12.2020]. Dostupné z: <http://alavia.cz/vzdelavaci-system-v-ceske-republice/>

⁵⁴ Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – Česká republika [online]. MŠMT ČR, 2009/2010 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/

⁵⁵ Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – Česká republika [online]. MŠMT ČR, 2009/2010 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/

všechny jsou univerzitní. Zřizovány a také zrušeny mohou být pouze zákonem.⁵⁶ Vysoké školy soukromé mohou působit pouze jako právnické osoby. Kromě studijních programů všechny vysoké školy uskutečňují i činnosti vývojové či výzkumné.⁵⁷

Akreditaci uděluje škole Ministerstvo školství a to na základě stanoviska Akreditační komise, která je zřizována vládou. Akreditaci podléhá studijní program. Vysoká škola zpracovává a předkládá k akreditaci studijní program. Studijní program je určen typem (bakalářský, magisterský, doktorský) a také formou studia, která může být prezenční, distanční nebo jejich kombinací. Také je zpravidla součástí studijního programu jeho členění na obory. Rozvoj bakalářských programů je podporován v rámci realizace Boloňské deklarace a zároveň je podporována co nejvyšší prostupnost studia. Třístupňové studium je zavedeno na všech univerzitních vysokých školách. Jedná se o bakalářské, magisterské a doktorské studium. V bakalářském a magisterském studijním programu se výuka opírá o dvě hlavní metody a to o přednášky a cvičení. Po ukončení magisterského studia může následovat studium doktorského studijního programu, který je zaměřen na vědecké bádání nebo na samostatnou tvůrčí činnost v oblasti výzkumu a vývoje. V rámci studia na vysokých školách je dospělým dána možnost studovat řadu studijních programů distanční nebo kombinovanou formou studia. Obě tyto formy studia jsou rovnocenné. Pro pokračování ve studiu na vysokých školách se v dnešní době rozhoduje stále větší množství lidí, ať už z důvodu osobního rozvoje či z důvodu v rámci svého zaměstnání.⁵⁸

⁵⁶ Vzdělávací systém v České republice - Alavia Education s.r.o.. *Úvodní stránka - Alavia Education s.r.o.* [online]. Copyright © 2016 [cit. 30.12.2020]. Dostupné z: <http://alavia.cz/vzdelavaci-system-v-ceske-republice/>

⁵⁷ Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – Česká republika [online]. MŠMT ČR, 2009/2010 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/

⁵⁸ Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – Česká republika [online]. MŠMT ČR, 2009/2010 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/

2 MOTIVY VEDOUcí K DALŠíMU VZDĚLÁVÁNí

Lidé v dospělém věku by se měli učit a dále se vzdělávat. Měli by být tudíž přirozeně motivováni k tomu, aby i ve svém dospělém věku zcela přirozeně vyhledávali příležitosti k dalšímu učení a k sebevzdělávání. V průběhu celého lidského života dochází k opakované aktualizaci vzdělávacích potřeb a vzdělávání a učení se tak přinejmenším teoreticky stává u lidí určitou potřebou. Motivace k učení a ke vzdělávání souvisí především se sociálními změnami. Právě v posledních dvou desetiletích došlo v české společnosti k poměrně velice dynamickým sociálním změnám. Motivaci lze chápat jako zdroj, ze kterého vychází jednání lidí a právě prostřednictvím motivace lze toto jednání lidí vysvětlit. Motivaci lze ve vztahu ke vzdělávání chápat také jako určitý obecný stav připravenosti k učení a ke vzdělávání. Lidé za to, že se budou vzdělávat, očekávají také určitý prospěch či benefit, což je považováno za základ motivace. Předpokládaná očekávaná odměna je také určitým zdrojem energie pro jednání jedince. Směr jednání jedince se odvíjí od jeho stanovených cílů. Velikost motivace dospělých lidí ke vzdělávání se odvíjí od toho, jak velká je důležitost vzdělávání a dále pak také od toho, jaký profit od vzdělávání očekávají.⁵⁹

V rámci tématu motivace je rozlišována motivace vnitřní a motivace vnější. Hlavním znakem vnitřní motivace je to, že tento druh motivace vychází přímo z osobnosti jedince a dalším charakteristickým znakem je, že vzdělávání pro něho představuje potěšení a vzdělávání je tudíž pro něho příjemná záležitost. Motivaci vnější lze oproti tomu chápat jako určitý tlak, na jehož základě sice jedinec vstupuje do vzdělávacího procesu, ale není to však jeho osobní přání. Tlumit vnitřní motivaci může právě užívání vnější motivace. Člověk, který se rozhodne pro pokračování ve studiu, může vyhovět požadavkům svého zaměstnavatele tím, že se zapojí do opětovného

⁵⁹ RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC, ed. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN isbn978-80-210-4779-2. s. 97-98

studia a zároveň mu studium může přinášet radost v podobě nových znalostí a osobního rozvoje. Došlo tedy k využití motivace vnitřní a motivace vnější.⁶⁰

Pojem motivace je vždy tedy spojen s určitou energií, která směřuje jednání lidí k dosažení určitého cíle. K poklesu motivace dochází v případě, že úspěšnost je málo pravděpodobná. K poklesu motivace dochází také v případě určitých existujících bariér, kdy je opět pravděpodobnost úspěchu vnímána jako velmi malá. Pro motivaci ke vzdělávání dospělých je zcela klíčové právě vnímání bariér.⁶¹

V souvislosti s motivací jsou vnímány zcela podstatné rozdíly mezi formálním a neformálním sektorem. Neformální vzdělávání je motivováno zejména důvody mimopracovními, u formálního vzdělávání je prvořadá pracovní motivace. Zcela zajímavé je však to, že význam pracovní motivace je ve vzdělanostních skupinách různý. Platí, že čím vyšší je vzdělání, tím vyšší je i podíl motivace v oblasti mimopracovní. Ve většině případů je motivace ke vzdělávání vnitřní.⁶²

V oblasti vzdělávání dospělých jsou považovány za nejdůležitější motivační faktory právě tyto:

- důvodem vzdělávání dospělých je zvýšení jejich konkurenceschopnosti na pracovním trhu
- zájem dospělých o další vzdělávání se zvyšuje právě v období ekonomické recese
- důvodem dospělých lidí, proč opětovně vstupují do vzdělávacího procesu, je i to, aby si udrželi současnou pracovní pozici

⁶⁰ RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC, ed. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN isbn978-80-210-4779-2. s. 97-98

⁶¹ RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC, ed. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN isbn978-80-210-4779-2. s. 98

⁶² RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC, ed. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN isbn978-80-210-4779-2. s. 109

- dalším důvodem motivace ke vzdělávání dospělých je dosažení jejich profesních cílů
- motivací u lidí v dospělém věku k dalšímu vzdělávání je i to, že se jim tak otevře cesta k dalším možnostem jejich rozvoje
- motivací pro další vzdělávání u dospělých může být i způsob vhodného a účelného využití volného času
- další vzdělávání a tedy rozhodnutí pro vstup do vzdělávacího procesu může být vnímáno také jako možnost osobního rozvoje a práce na sobě
- dalším motivačním faktorem pro pokračování ve studiu může být pracovní postup či vyšší finanční ohodnocení, právě na základě získání potřebných odborných znalostí⁶³

Existuje velké množství motivačních faktorů, které mohou ovlivnit a také ve velké míře ovlivňují rozhodnutí lidí v dospělém věku, kteří se rozhodnou pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu.⁶⁴

Lidé musí být k tomu, aby podávali správný výkon v mnoha oblastech svého života správným směrem a správným způsobem motivování. Je vždy třeba nalézt nejvhodnější způsob motivace a to tedy i v oblasti celoživotního vzdělávání. Jen zcela správně zvolená motivace může přinést očekávané výsledky. Je třeba věnovat zvýšenou pozornost nejvhodnějším způsobům motivace a je třeba vytvářet a rozvíjet motivační procesy, aby například jednotliví pracovníci byli správně motivováni a došlo tak k naplnění očekávání managementu v podobě rozhodnutí zaměstnance pro vstup do vzdělávacího procesu. Motivace zaměstnance je v tomto případě v souvislosti s nabídkou pracovního postupu či vyššího finančního ohodnocení. Motivace je tedy určitý motivační proces, v důsledku kterého lidé vyvíjí určité úsilí, které směřuje ke konkrétnímu cíli. Úkolem organizací je povzbuzovat a směřovat své zaměstnance

⁶³ ZORMANO-VÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-271-0051-4. s. 48-49

⁶⁴ ZORMANO-VÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-271-0051-4. s. 48-49

k tomu, aby vyvíjeli své úsilí takovým způsobem, aby dosáhli svých stanovených cílů a zároveň došlo i ke splnění potřeb organizace. I v případě rozhodování o tom, zda se dále vzdělávat a opětovně vstoupit do vzdělávacího procesu by se všichni měli řídit vlastním úsudkem a je třeba vždy vzít v úvahu i konkrétní podmínky pro studium. Každý uchazeč o pokračování ve studiu má zcela jiné podmínky. V rámci motivace jsou lidé ovlivňováni určitými faktory, jejichž úkolem je ovlivňování lidí k tomu, aby se chovali určitým způsobem a byli směřováni správným směrem. Těmi základními motivačními složkami jsou směr, úsilí a vytrvalost. Lidé, kteří se rozhodnou pro pokračování ve studiu, musí mít dostatek možností k tomu, aby dosáhli stanoveného cíle. Musí mít i dostatek úsilí a směřovat správným směrem. Správně zvolená motivace je předpokladem dosažení cíle nebo i odměny, kdy dochází následně k uspokojení potřeb. K tomu určitě přispívá zvolení té nejlepší motivační formy. Vždy nejlépe jsou motivováni lidé, kteří mají své cíle zcela jasně stanovené. Lidé ve větší míře však potřebují být motivováni i z vnějšku. V rámci organizace jako celku, lze pomocí stimulů dosáhnout vysoké míry motivace právě k dalšímu vzdělávání. Většinou je motivace iniciována na základě neuspokojených potřeb. Jestliže nedojde ke splnění stanoveného cíle, není zde předpoklad další budoucí motivace prostřednictvím motivačního procesu. V oblasti pokračování ve studiu má správně zvolená motivace důležitou roli.⁶⁵

V rámci distančního vzdělávání dospělých je motivace velice úzce spjata se zájmy, potřebami, postoji, ale také i emocemi studujících. V distančním vzdělávání studují většinou dospělí lidé. Na rozdíl od dětí, dospělí lidé vstupují do vzdělávacího procesu zcela dobrovolně na základě svého dobrovolného rozhodnutí. I v případě, že dospělý člověk je ke studiu směřován svým zaměstnavatelem, je pouze na jeho rozhodnutí, zda bude ve studiu pokračovat či nikoli. U dospělého člověka se předpokládá, že ještě předtím, než se rozhodne opětovně se vzdělávat, posoudí všechny své důvody, pro které by měl opět začít studovat. Právě silná vnitřní motivace by měla být výsledkem vyhodnocení všech důvodů pro studium, což by mělo vést k dodání energie, která by měla sloužit k překonávání případných počátečních problémů a také k překonávání

⁶⁵ ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů: nejnovější trendy a postupy* : 10. vydání. Praha: Grada, 2007. ISBN isbn978-80-247-1407-3. s. 219-221

případných existujících pochybností, které se týkají zvládnutí studia. Dospělí lidé přistupují k opětovnému vzdělávání za účelem získání potřebných informací a odborných vědomostí a dále pak také návyků. Zvýšení odborných znalostí a získání nových informací v distančním vzdělávání přinese dospělým lidem posílení jejich pozice na pracovním trhu, ale i ve společnosti. Pro jedince to přinese také i požadovaný individuální užitek. Motivačním faktorem pro účastníky distančního vzdělávání může být například učivo a jeho obsah, možná seberealizace studujícího, osobní význam studia daného oboru atd. Je možné se setkat i s tím, že například strach ze ztráty zaměstnání posiluje u dospělého člověka kladnou motivaci v souvislosti se studiem. Je zcela přirozené, že s náročností studia a s jeho postupující délkou dochází k oslabení motivace, kterou je tudíž zcela nutné povzbuzovat. Právě úspěch ve všech směrech a oblastech života bývá vždy největší motivací. Úspěch má za následek mnohdy tolik potřebné zvýšení sebevědomí. Je třeba motivaci u studujících v distančním vzdělávání udržet a podpořit v průběhu celého studia. K tomu slouží například stanovení dílčích cílů, průběžná kontrola a hodnocení studia, ale zejména osobní zájem učitele nejen o studentovy úspěchy, ale i o jeho problémy. Právě motivací studujících v distančním vzdělávání může být především komunikace v rámci studijní skupiny. Součástí motivace je tedy i komunikace s ostatními studenty v rámci skupiny.⁶⁶

Motivaci ve vzdělávání lze chápat také jako určitý mechanismus podnětů, které podmiňují lidské jednání. Jde o jednotné působení motivů primárních a sekundárních. Je třeba motivaci ve vzdělávání chápat také jako komplex různorodých a vzájemně se podmiňujících motivů. Studijní úspěch zesiluje studijní výkonnostní motivaci. Přehnané nároky a také neúspěchy motivaci snižují. Návaznost na individuální profesní zájmy je v odborném vzdělávání vysoce motivující. Při získávání nových poznatků v rámci učení je důležitá pozitivní motivace. Jedná se například o radost z úspěchu či o vůli něco dokázat a být v něčem úspěšný. Již méně účinná, ale přesto účinná může být i motivace negativní, jako je strach z neúspěchu. Síla motivů je ovlivňována potřebou úspěchu, ale

⁶⁶ ROHLÍKOVÁ, Lucie a Jana VEJVODOVÁ. *Vyučovací metody na vysoké škole: praktický průvodce výukou v prezenční i distanční formě studia*. Praha: Grada, 2012. ISBN isbn978-80-247-4152-9. s. 167-169

i strachem z neúspěchu. K umocňování pozitivní motivace dochází i pocitem vnitřního uspokojování. Jedním ze znaků efektivnosti studijního procesu je právě správná motivace. V rámci vzdělávání dospělých motivace probíhá za účelem řešení určitých problémů. Struktura motivů je v tomto případě odlišná než v případě, kdy výsledkem vzdělávání je uspokojení a poznání. Pracovníci, kteří jsou schopní, bývají motivováni k dalšímu vzdělávání tím, že jim další nabitě znalosti přinášejí uspokojení. Pracovníkům s nízkými znalostmi je třeba věnovat určitou péči nejen při vstupu do vzdělávacího procesu, ale i v celém jeho průběhu.⁶⁷

2.1 PŘEKÁŽKY A BARIÉRY V DALŠÍM VZDĚLÁVÁNÍ

Mezi zásadní překážky, které brání ve vstupu do vzdělávacího procesu, u dospělých patří:

- Finanční nedostatečnost
- Malé množství času, které je potřebné pro studium
- Příliš malá motivace ke studiu
- Malá informovanost o možnostech studia⁶⁸

Jako největší bariéra, která je uváděna v případě rozhodnutí o pokračování studia, je nedostatek financí. Mnoho lidí si uvědomuje velkou finanční náročnost, která je spojená se studiem v dospělém věku. Jako největší bariéru ve studiu uvádějí nedostatek financí zejména matky na mateřské dovolené, které by rády pokračovaly ve studiu právě v době, když jsou se svými dětmi na mateřské dovolené a to z důvodu, pro studium tolik potřebného času. Právě u matek na mateřské dovolené bývá silná potřeba dalšího vzdělávání. Vyhovující jsou časové možnosti pro studium, ale bariérou, která rozhodnutí často změní je právě nedostatek financí v rodině. Další bariérou pro matky

⁶⁷ Motivace ve vzdělávání | Andromedia.cz. *Andromedia.cz* | *Sdílením informací ke konkurenční výhodě* [online]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/motivace-ve-vzdelavani>

⁶⁸ Vzdělávání dospělých v ČR [online]. Praha: Donath-Burson-Marsteller, 2009 [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/127-vzdelavani-dospelych-v-cr>

na mateřské dovolené je to, že tyto matky se celodenně starají o své děti a často nemají nikoho, kdo by je v době studia v péči o děti zastoupil.⁶⁹

Dalším zásadním problémem a také bariérou pro pokračování ve studiu je nedostatek času v případě, že dospělí lidé již pracují a mají své zaměstnání. Mnohdy jde velice obtížně skloubit zaměstnání se studiem. Je možné se setkat i s tím, že zaměstnavatel není ochoten zájemci o studium vytvořit potřebné studijní podmínky.⁷⁰

Další bariérou, která neumožní pokračování ve studiu je to, že dospělí lidé jsou málo ambiciózní a necítí potřebu se dále vzdělávat. Jsou často líní a nejsou ochotni obětovat vzdělání například svůj volný čas. Také mnohdy málo vnímají potřebu dalšího vzdělávání, které pro ně není důležité. V otázce rozhodnutí o vstupu do studijního procesu u některých lidí hraje roli i negativní zkušenost například ze základní školy.⁷¹

Další bariérou může být i obava z náročnosti studia. Zejména starší lidé mají často obavu, že by náročné studium nezvládli. Vliv na jejich rozhodnutí o neúčasti ve vzdělávacím procesu má i jejich negativní postoj k rozvoji technologií, které jsou v dnešní době pro absolvování studia zcela nezbytné. Starší lidé jsou často nepřizpůsobiví rychlosti ve vývoji technologií. Vzhledem ke svému věku již nejsou ochotni se učit novým věcem a zařadit je do svého života. Bývají skeptičtí k tomu, že po absolvování dalšího vzdělávání by se jim vzhledem k jejich věku podařilo najít novou lepší práci. Někteří mají malé sebevědomí a velmi často si nevěří. Nejenom nízká

⁶⁹ Vzdělávání dospělých v ČR [online]. Praha: Donath-Burson-Marsteller, 2009 [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/127-vzdelavani-dospelych-v-cr>

⁷⁰ Vzdělávání dospělých v ČR [online]. Praha: Donath-Burson-Marsteller, 2009 [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/127-vzdelavani-dospelych-v-cr>

⁷¹ Vzdělávání dospělých v ČR [online]. Praha: Donath-Burson-Marsteller, 2009 [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/127-vzdelavani-dospelych-v-cr>

motivace, ale i poměrně nízká informovanost o všech možnostech studia má vliv na rozhodnutí pro pokračování ve studiu.⁷²

Určité skupiny obyvatel mají bariéru ve vzdělávání právě díky tomu, že se nacházejí v dané skupině lidí. Jedná se o tyto skupiny:

- Lidé se zdravotním postižením, jako jsou mentálně postižení lidé
- Lidé sociálně slabší
- Určité národnostní menšiny⁷³

Určitou ohroženou skupinou lidí v souvislosti s pokračováním ve studiu jsou však také lidé před vstupem do důchodu, nebo finančně nezajištěné matky na mateřské dovolené. Právě tyto skupiny lidí by měly být v co největší míře podporovány státem. Ženám na mateřské dovolené by měly být vytvořeny co nejlepší podmínky, protože jsou to právě ženy na mateřské dovolené, které se v tomto období chtějí věnovat nejen výchově dětí, ale chtějí tento čas využít i k dalšímu vzdělávání a k další seberealizaci. Nově nabitě znalosti by pak mohly využít ve svém zaměstnání po ukončení mateřské dovolené. Mnohé ženy usilují o to, aby byly lépe vybaveny pro vstup na pracovní trh a mohly tak čelit konkurenci na trhu práce. Ženy také často využívají nabídku různých kurzů, kde je možné využít i služeb spojených s hlídáním dětí.⁷⁴

⁷² Vzdělávání dospělých v ČR [online]. Praha: Donath-Burson-Marsteller, 2009 [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/127-vzdelavani-dospelych-v-cr>

⁷³ Vzdělávání dospělých v ČR [online]. Praha: Donath-Burson-Marsteller, 2009 [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/127-vzdelavani-dospelych-v-cr>

⁷⁴ Vzdělávání dospělých v ČR [online]. Praha: Donath-Burson-Marsteller, 2009 [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/127-vzdelavani-dospelych-v-cr>

Za účelem eliminace nejvíce uváděných bariér, jako je nedostatek financí nebo času, vznikají další navrhované formy podpory. Určité formy podpory v oblasti vzdělávání jsou následující:

- Stále větší nabídka rekvalifikačních kurzů, které je možné absolvovat
- Navyšující se kapacity v některých rekvalifikačních kurzech, které jsou nejvíce žádané a také nejvíce využívané
- Poskytování bezúročných půjček na vzdělání⁷⁵

Velmi vhodné je i to, pokud je nabídka rekvalifikačního kurzu směřována a vázána na možnosti práce v daném regionu. Lidé často vnímají největší bariéry ve vzdělávání právě v období krize.⁷⁶

Existují však i další bariéry, se kterými se můžeme v případě rozhodování o dalším vzdělávání setkat:

- Vzdělávání je tradičně vnímáno jako vzdělávání dětí a mládeže.
- Právě lidé staršího věku jsou méně ochotni se účastnit dalšího vzdělávání na rozdíl od mladší generace.
- Lidé s vyšším vzděláním jsou více ochotni na sobě pracovat a dále se vzdělávat ve srovnání s lidmi s nižším dosaženým vzděláním.
- Lidé žijící ve větších městech mají větší možnost se vzdělávat zejména proto, že právě ve větších městech jsou instituce, které je možné navštěvovat a dle svých možností a potřeb se vzdělávat.
- Dospělí, již zaměstnaní lidé často narážejí na překážky a bariéry ze strany svého zaměstnavatele zejména tehdy, pokud sám zaměstnavatel netrval na tom, aby se zaměstnanec dále vzdělával. Zaměstnavatelé tudíž nejsou ochotni svým zaměstnancům vytvořit potřebné podmínky pro studium.

⁷⁵ Vzdělávání dospělých v ČR [online]. Praha: Donath-Burson-Marsteller, 2009 [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/127-vzdelavani-dospelych-v-cr>

⁷⁶ Vzdělávání dospělých v ČR [online]. Praha: Donath-Burson-Marsteller, 2009 [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/127-vzdelavani-dospelych-v-cr>

- U dospělých lidí může být bariéra pro další studium i v rodině, pokud pokračování ve studiu brání rodinné povinnosti a ostatní členové rodiny nejsou ochotni na sebe po určitou dobu převzít část povinností.
- Bariéra ve vzdělávání může být i tehdy, pokud nabídka vzdělávacích aktivit není v souladu se zájmem a potřebami jednotlivce, který by rád pokračoval ve vzdělávání. Určitou bariérou v pokračování ve studiu může být i finanční nedostupnost ohledně vhodných a potřebných vzdělávacích aktivit.
- Zejména u lidí staršího věku mohou být bariérou ve vzdělávání i zdravotní problémy, které již neumožňují starším lidem vstoupit do vzdělávacího procesu a absolvovat vzdělání.⁷⁷

V oblasti vzdělávání se hovoří nejen o vnitřních, ale také i o vnějších bariérách. Mezi vnitřní bariéry je zařazen nedostatek času a z toho plynoucí stres, nedostatečné sebevědomí nebo malá motivace. Mezi vnitřní bariéry lze zařadit i únavu, nemoci či osobní nebo pracovní problémy.⁷⁸

Mezi vnější bariéry patří nedostatečné informace o nabídce dalšího vzdělávání, nedostatečná touha po úspěchu a také negativní vliv místa, ve kterém žijeme nebo pracujeme.⁷⁹

Mezi další bariéry, se kterými se můžeme setkat v rámci rozhodování, zda vstoupit do vzdělávacího procesu či nikoli, mohou být zařazeny i rodinné problémy, které mohou znemožnit dále se vzdělávat. Další bariérou může být i nedostatečná, tolik potřebná psychická podpora ze strany blízkých osob. Bariérou může být i to, že existují

⁷⁷ ZORMANOVÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-271-0051-4. s. 48-49

⁷⁸ ZORMANOVÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-271-0051-4. s. 48-49

⁷⁹ ZORMANOVÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-271-0051-4. s. 48-49

jiné priority, kterých se nelze vzdát. Může to být například trávení času s dětmi či rodinou.⁸⁰

Bariér, které mohou znemožnit vstup do vzdělávacího procesu a pokračování ve studiu je poměrně velké množství. Záleží pouze na osobě, která se rozhoduje pro studium, jak se s těmito bariérami vypořádá a jaké bude její konečné rozhodnutí.⁸¹

⁸⁰ ZORMANOVÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-271-0051-4. s. 48-49

⁸¹ ZORMANOVÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-271-0051-4. s. 48-49

PRAKTICKÁ ČÁST

3 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI PRÁCE

Cílem průzkumu bylo zanalyzovat, jaké byly motivy, které vedly k opětovnému vstupu do vzdělávacího procesu a následným šetřením ověřit nejčastější motivy.

Je několik důvodů, proč se lidé rozhodnou rozšířit si vzdělání a znovu se zapojit do vzdělávacího procesu. Prostřednictvím dotazníkového šetření byla zjištěna požadovaná odpověď na to, jaké jsou nejčastější důvody při rozhodování pro pokračování ve studiu. O vyplnění dotazníku byli požádáni studenti na UJAK, studující v kombinované formě studia.

Motivace k rozhodnutí ohledně pokračování ve studiu se odvíjela od toho, jaké jsou životní cíle a potřeby jednotlivých respondentů. Někteří lidé jsou spokojeni s tím, jakého vzdělání již dosáhli a nemají touhu se dále vzdělávat. Jiní lidé se vzdělávají průběžně po celý svůj život a snaží se získat co největší množství informací s ohledem na jejich konkrétní potřeby, aby u nich došlo ke splnění stanovených cílů. Neustále si rozšiřují své znalosti a snaží se stále na sobě pracovat.

Pokud se jedinec rozhodne k návratu do vzdělávacího procesu, vždy musí mít ten správný motiv, který ho směřuje k rozhodnutí. V případě rozhodnutí pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu musí být vzaty v úvahu i případné překážky, kterým by bylo nutné čelit. Hlavním cílem praktické části práce bylo tedy zjištění toho, jaké měli respondenti motivy pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu či s jakými problémy se v rámci svého rozhodnutí setkali, nebo také s jakými problémy se setkávali v průběhu absolvování studia. Respondentům byly v rámci dotazníkového šetření kladeny otázky související s tématem.

Hlavním cílem praktické části práce bylo zjistit, jaké byly hlavní motivy pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu u studentů UJAK v kombinované formě studia.

Dalším cílem byla i zjištění, která se týkala také toho, s jakými problémy se studenti kombinované formy studia v průběhu studia již setkali a také jaké problémy spojené se studiem v současné době řeší. Odpovědi studentů z dotazníku a následné vyhodnocení dotazníkového šetření bude sloužit k vyhodnocení závěru diplomové práce.

V souvislosti s tématem, byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č. 1: Jaké byly důvody a co bylo motivací k tomu, znovu začít studovat a dále se vzdělávat?

Výzkumná otázka č. 2: Je největším problémem, spojeným se studiem, nedostatek času?

4 CHARAKTERISTIKA RESPONDENTŮ

Respondenty byli studenti kombinované formy studia, kteří studují na UJAK. Jedná se o muže i ženy různého věku a to v jednotlivých věkových kategoriích.

Na základě údajů z dotazníků, které se vrátily vyplněné zpět ke zpracování, bylo zjištěno následující:

Celkem se vrátilo od respondentů 25 vyplněných dotazníků, z toho bylo 21 žen a 4 muži.

Nejmladší věkovou kategorií byli studenti a studentky ve věku 20 – 30 let, následovala kategorie 31 – 50 let, dále pak kategorie 51 - 60 let. Ve věkové kategorii 61 a více let se nevyskytoval žádný student ani studentka. Nejvíce studentů bylo ve věkové kategorii 31 – 50 let a to 17 studentů. Nejméně studentů v kombinované formě studia na UJAK studuje ve věkové kategorii 51 – 60 let a to 3 studenti.

Charakteristickým znakem každého studenta bylo i to, jaký byl jeho hlavní motiv při rozhodování o opětovném vstupu do vzdělávacího procesu. V rámci dotazníkového šetření bylo zjištěno, že pro největší počet studentů a to pro 6 studentů byla motivem možnost postupu v zaměstnání a následné zvýšení platu. Stejný počet studentů, tedy 6 studentů se pro další vzdělávání rozhodli z toho důvodu, že usilovali o zvýšení svého dosud dosaženého vzdělání. Nejmenší počet studentů a to 2 studenti se rozhodli znovu začít studovat z důvodu, že studium si vyžadoval jejich zaměstnavatel.

Studenti kombinované formy studia na UJAK se odlišovali také v tom, proč se rozhodli pro studium daného oboru na vysoké škole. Největší počet studentů a to celkem 13 studentů se na základě výsledků z dotazníků, rozhodlo pro studium na UJAK z důvodu, že na této vysoké škole je možnost studovat obor, který je zajímavý. Nejmenší počet studentů a to pouze jeden student uvedl, že se rozhodl pro studium daného oboru na vysoké škole z důvodu, že uvažoval o změně zaměstnání a rád by se věnoval oboru, který je možné na UJAK studovat.

5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Klíčovou metodou, která byla použita v diplomové práci, byla explorační metoda dotazníkového šetření. Studenti kombinovaného studia UJAK byli požádáni o vyplnění dotazníku, který byl k dispozici k vyplnění v elektronické podobě prostřednictvím survio. Dotazník obsahoval celkem 14 otázek. V dotazníku byly otázky uzavřené. Po obdržení vyplněných dotazníků bylo přistoupeno k vyhodnocení jednotlivých odpovědí a ke konstatování výsledků celkového šetření.

Dotazníkové šetření probíhalo na základě vyplněných dotazníků, o jejichž vyplnění byli požádáni respondenti. Jednalo se o studenty kombinované formy studia, kteří studují na UJAK.

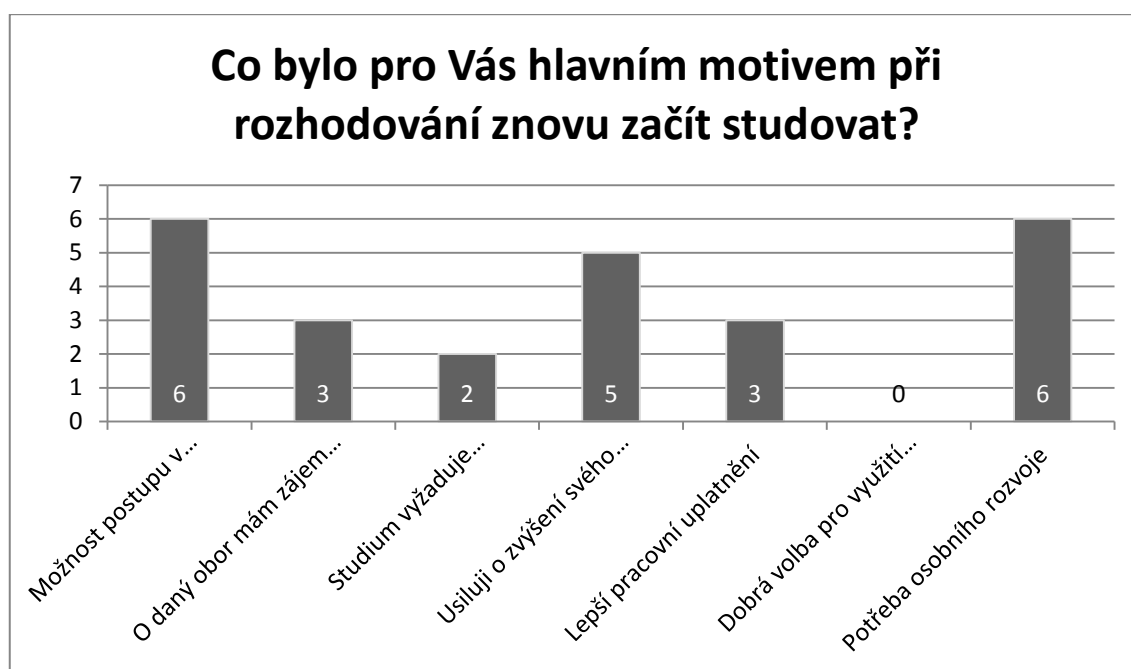
Bylo třeba zjistit potřebné informace, tudíž náležitá pozornost byla věnována především sestavování dotazníku a také i vhodné volbě otázek. Dále bylo třeba specifikovat otázky a získat požadované odpovědi. V dotazníku bylo taktéž třeba uvést, za jakým účelem je dotazníkové šetření prováděno a také, jak bude se získanými informacemi naloženo a jak budou dále zpracovány. Respondenti byli dotazováni pouze na to, co je z hlediska výzkumu důležité a potřebné. Zvolené otázky byly pro respondenty srozumitelné, a pokud je možné si vybrat z několika možností odpovědí, měla být zvolena pouze jedna odpověď. Jen v určitých případech existovala varianta více odpovědí, nejvíce však tři. To zejména z důvodu vyhodnocení dotazníkového šetření. Dotazník neobsahoval příliš velké množství otázek, aby nenastala situace, kdy respondent již není ochoten na otázky odpovídat. Nutností bylo i to, aby respondenti byli ujištěni o tom, že jejich odpovědi v dotazníku nebudou již dále použity a budou sloužit pouze k výzkumu na dané téma.

Začátek dotazníku obsahoval otázky osobního charakteru, jako je věk či pohlaví respondenta. Vzhledem k tomu, že s blížícím se koncem při vyplňování dotazníku může docházet k tomu, že pozornost respondenta klesá, konečná část dotazníku neobsahovala složité otázky. V závěru dotazníku bylo poděkováno respondentům za vyplnění dotazníku, ale i za čas, který vyplňování dotazníku věnovali.

6 VÝSLEDKY VÝZKUMU

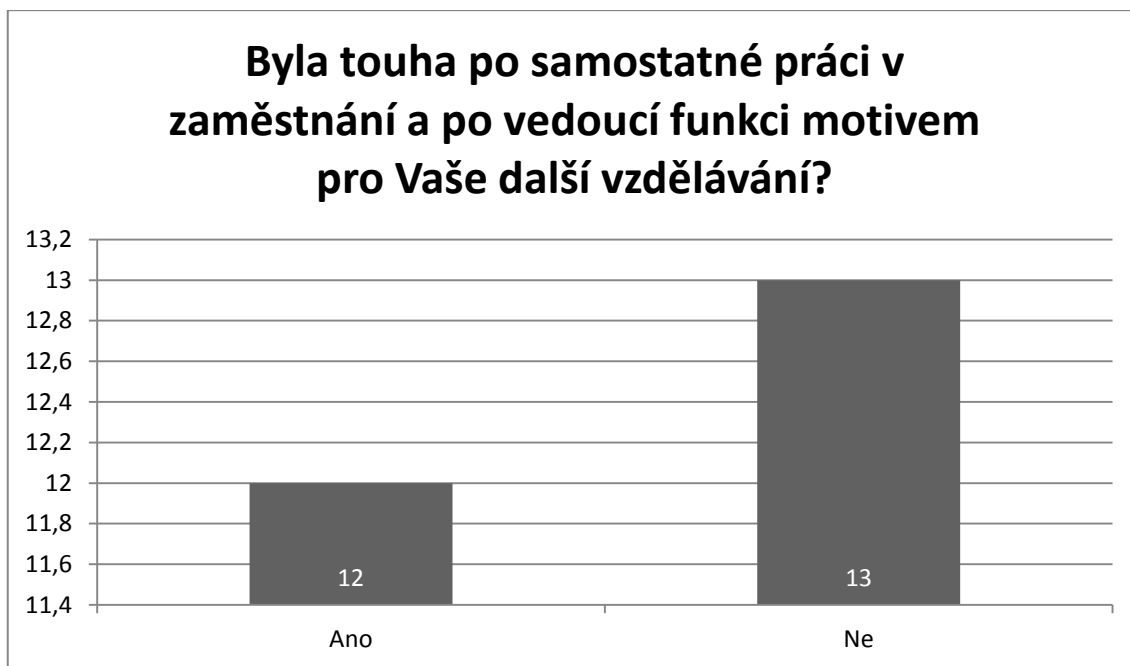
Dotazníkové šetření probíhalo na základě výsledků z vyplněných dotazníků od studentů kombinované formy studia na UJAK. Celkem se vrátilo zpět k vyhodnocení 25 vyplněných dotazníků. Dotazník obsahoval celkem 14 otázek a prostřednictvím odpovědí na tyto otázky, byly získány údaje ohledně motivů, které vedly studenty kombinované formy studia na UJAK k opětovnému vstupu do vzdělávacího procesu. Dále byli studenti dotazováni také na problémy spojené se studiem, se kterými se již v průběhu studia setkali nebo na problémy, které v současnosti řeší. I ostatní kladené otázky se týkaly problematiky spojené se studiem. Dotazník obsahoval také otázky osobního charakteru, které se týkaly pohlaví či věkové skupiny studentů.

Graf 1: Co bylo pro Vás hlavním motivem při rozhodování znovu začít studovat?

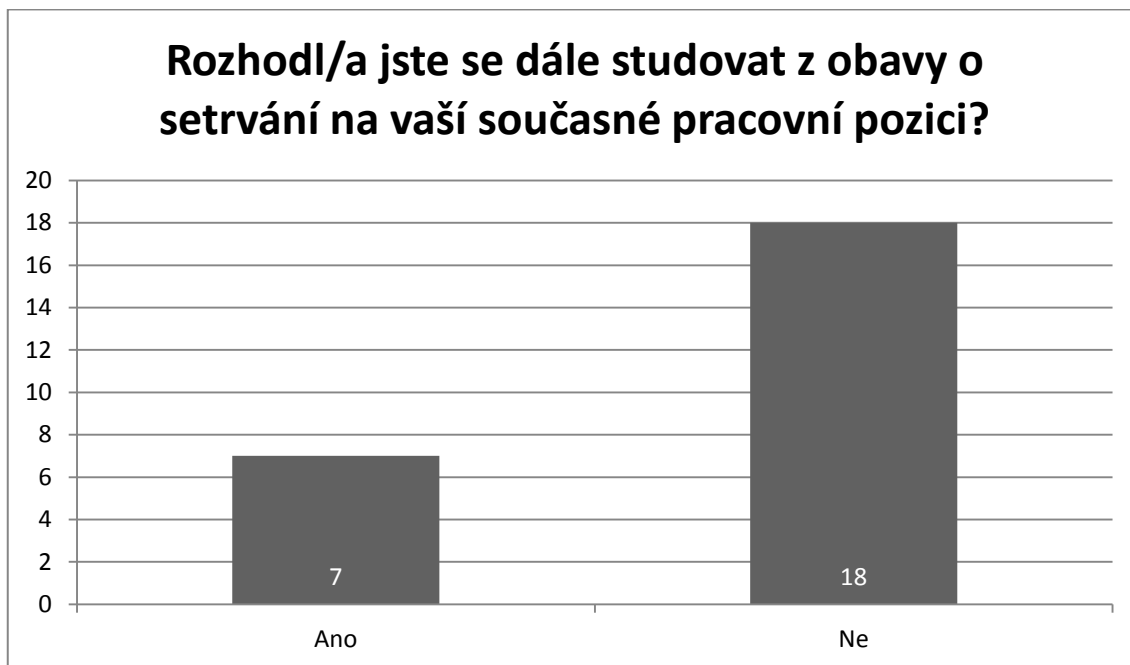
Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování 2021

Graf 2: Byla touha po samostatné práci v zaměstnání a po vedoucí funkci motivem pro Vaše další vzdělávání?

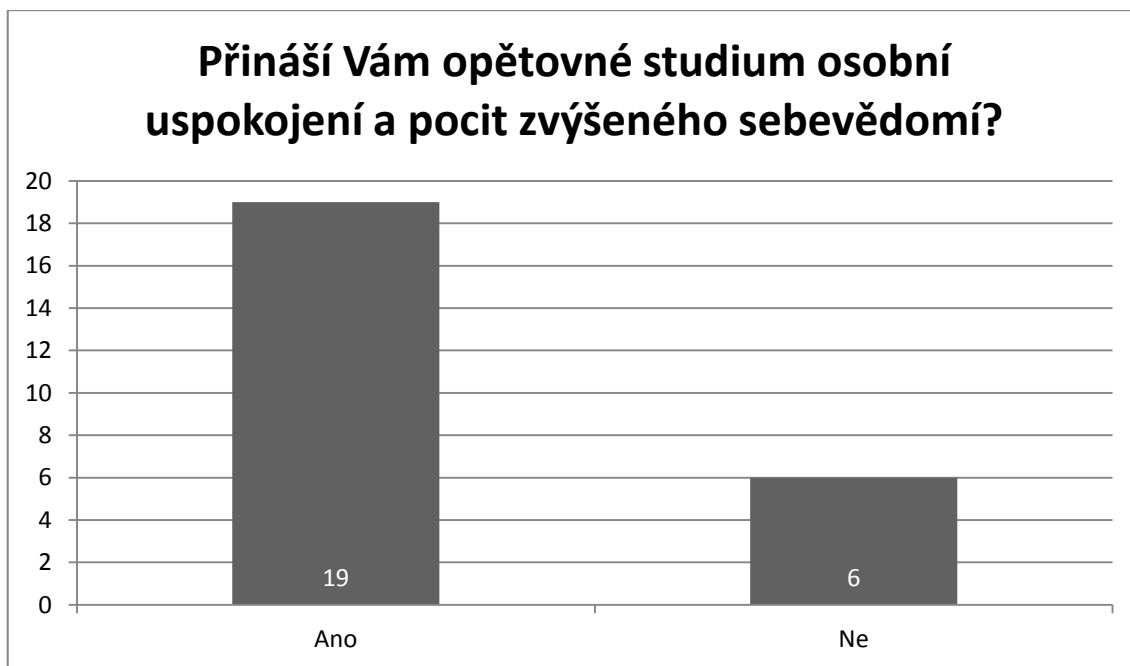
Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování 2021

Graf 3: Rozhodl/a jste se dále studovat z obavy o setrvání na vaší současné pracovní pozici?

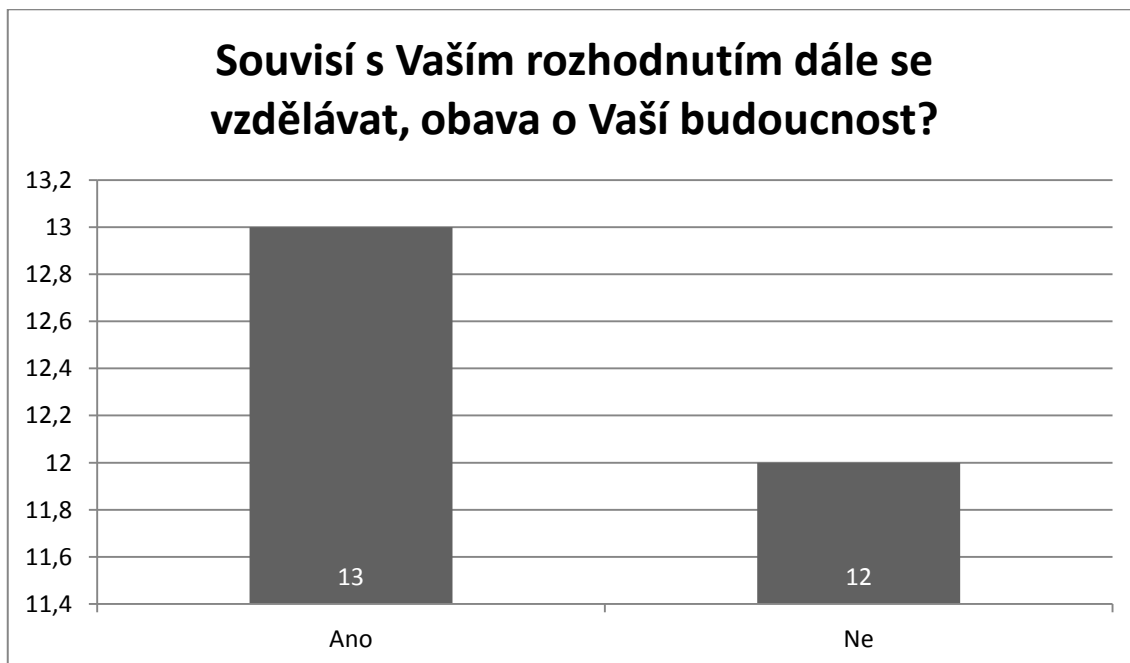
Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování 2021

Graf 4: Přináší Vám opětovné studium osobní uspokojení a pocit zvýšeného sebevědomí?

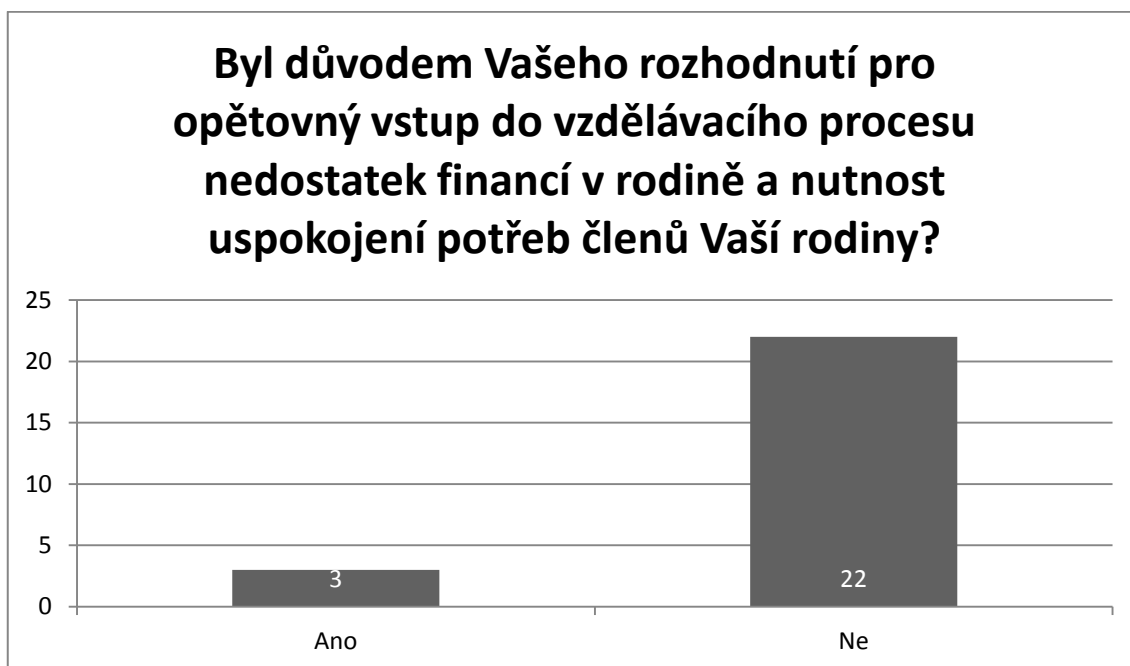
Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování 2021

Graf 5: Souvisí s Vaším rozhodnutím dále se vzdělávat, obava o Vaší budoucnost?

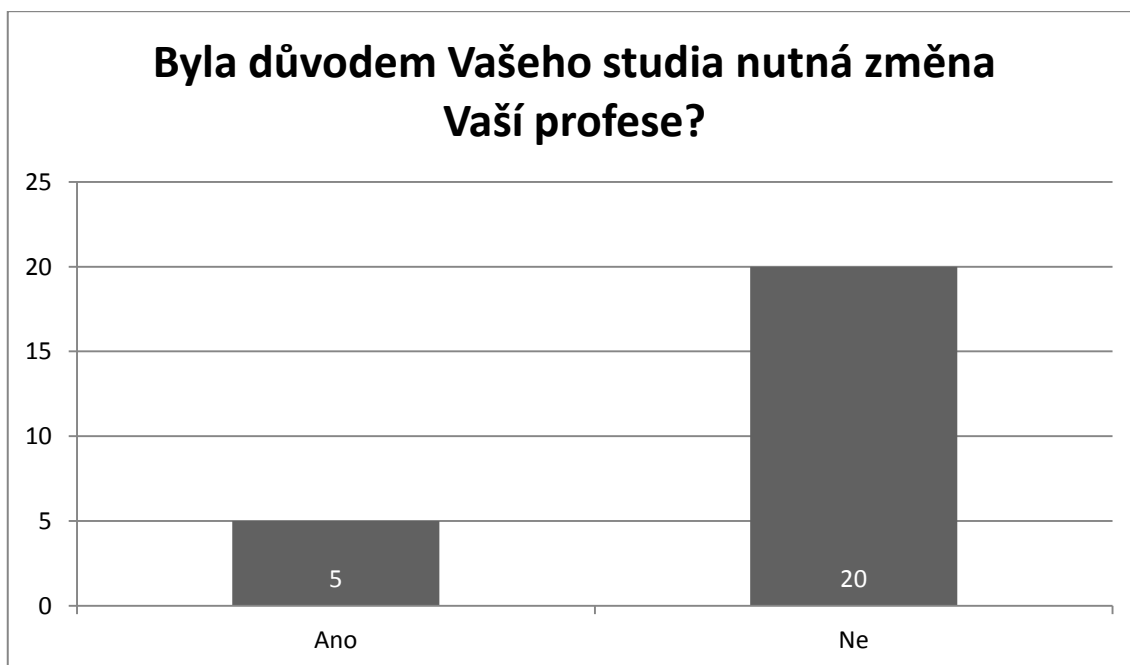
Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování 2021

Graf 6: Byl důvodem Vašeho rozhodnutí pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu nedostatek financí v rodině a nutnost uspokojení potřeb členů Vaší rodiny?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování 2021

Graf 7: Byla důvodem Vašeho studia nutná změna Vaší profese?

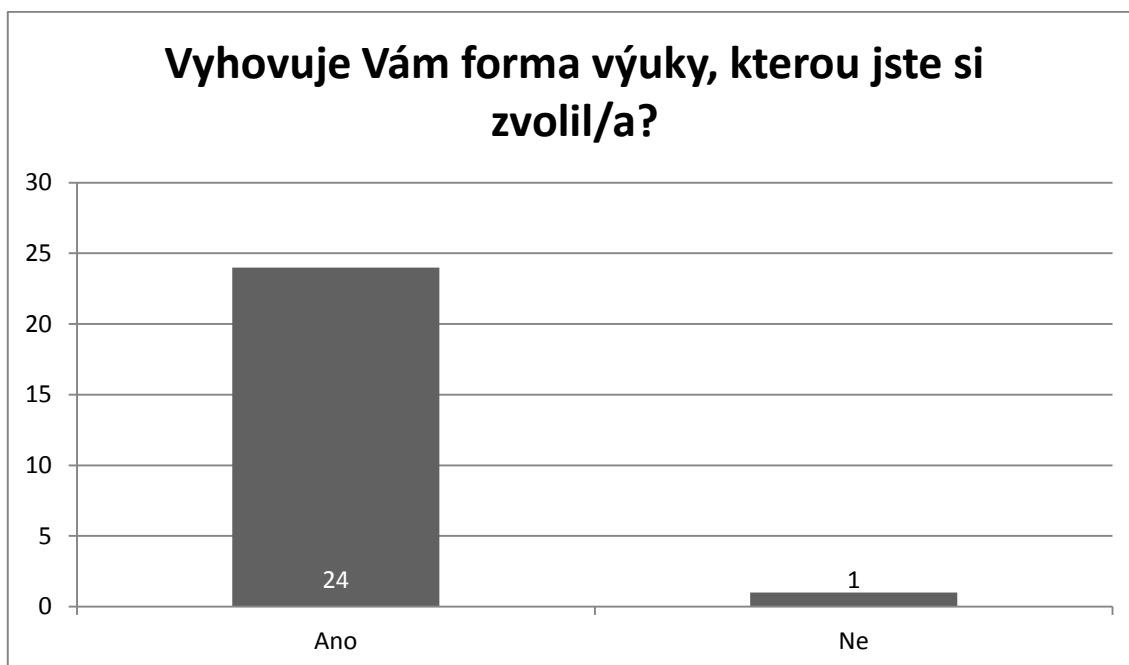
Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování 2021

Graf 8: Proč jste se rozhodl/a pro studium daného oboru na zdejší vysoké škole?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování 2021

Graf 9: Vyhovuje Vám forma výuky, kterou jste si zvolil/a?

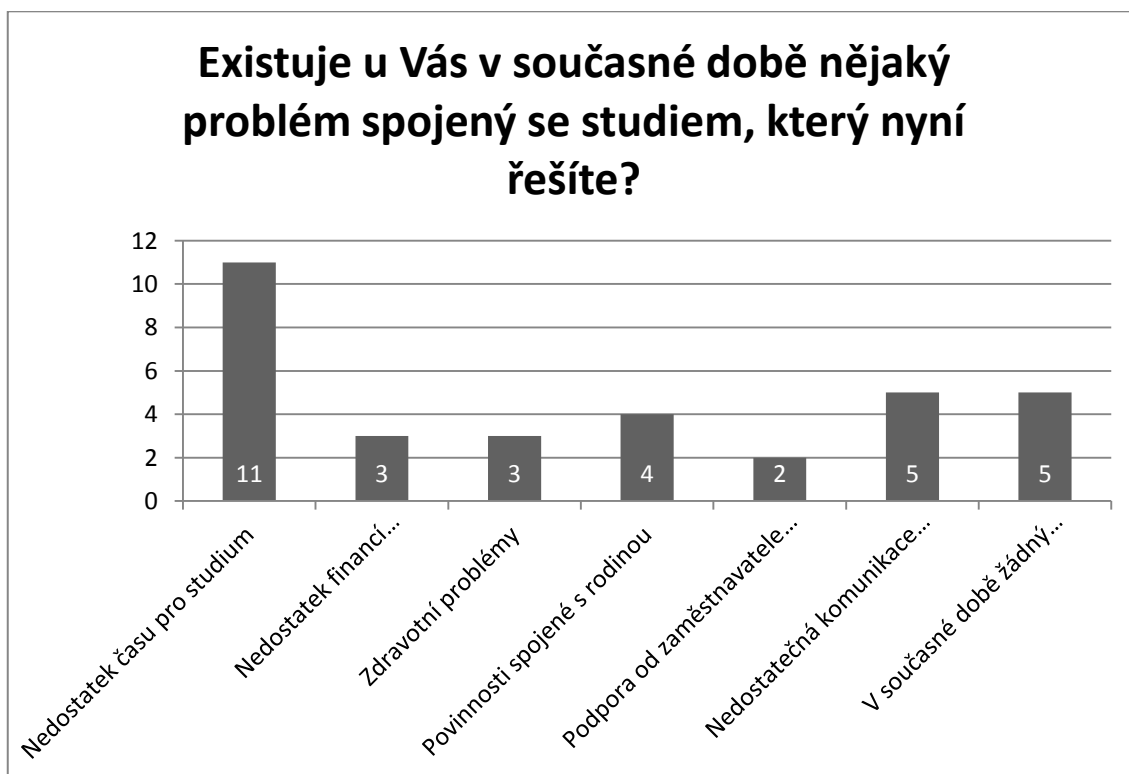
Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování 2021

Graf 10: S jakými problémy jste se již v průběhu studia setkal/a?

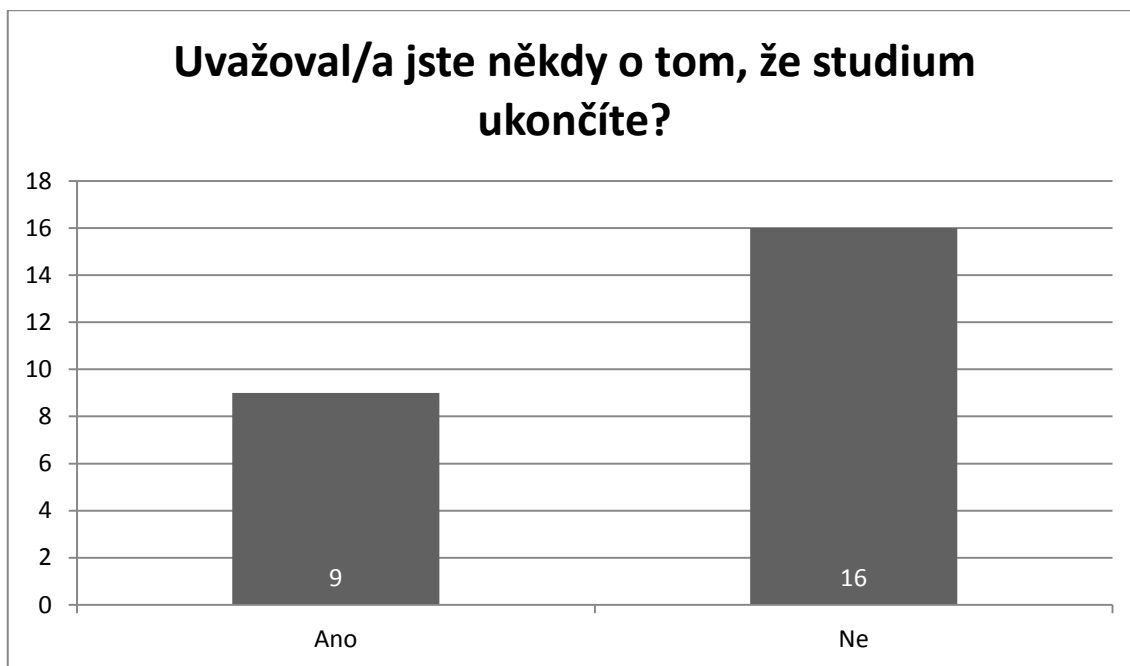
Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování 2021

Graf 11: Existuje u Vás v současné době nějaký problém spojený se studiem, který nyní řešíte?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování 2021

Graf 12: Uvažoval/a jste někdy o tom, že studium ukončíte?

Zdroj: Dotazníkové šetření, vlastní zpracování 2021

7 ANALÝZA VÝSLEDKŮ

1. Otázka: Vaše pohlaví?

První otázka dotazníku se týkala pohlaví studentů. Z počtu 25 vyplněných dotazníků bylo zjištěno, že v kombinované formě studia na UJAK studuje 21 žen oproti 4 mužům. Bylo tedy zjištěno, že v současnosti studuje v kombinované formě studia více žen.

2. Otázka: Jaký je Váš věk?

Nejvíce studentů studuje ve věkové skupině 31 – 50 let a to 17 studentů. Ve věkové skupině 20 – 30 let studuje 5 studentů a ve věkové skupině 51 – 60 let studují 3 studenti. Ve věkové skupině 60 a více let žádní studenti v kombinované formě studia na UJAK nestudují. Z toho tedy vyplývá, že nejvíce studentů studuje v produktivním věku 31 – 50 let, následují studenti v mladším věku 20 – 30 let. Jak se předpokládá, ve věku 61 a více let v současné době na UJAK v kombinované formě studia žádný student nestuduje. Je to zřejmě z důvodu, že lidé ve věku 61 a více let se již blíží k důchodovému věku a ve většině i k odchodu ze zaměstnání.

3. Otázka: Co bylo pro Vás hlavním motivem při rozhodování znovu začít studovat?

Nejvíce studentů odpovědělo, že možnost postupu v zaměstnání a následné zvýšení platu bylo pro ně hlavním motivem, proč se rozhodli studovat a opětovně vstoupit do vzdělávacího procesu. Takto odpovědělo 6 studentů. Stejný počet studentů, tedy 6 studentů jako hlavní motiv pro studium uváděli, že usilují o zvýšení svého dosud dosaženého vzdělání. 5 studentů jako motiv pro studium uváděli potřebu osobního rozvoje. Z celkového počtu odevzdaných vyplněných dotazníků 3 studenti uváděli, že důvodem a tudíž i hlavním motivem pro další vzdělávání byl jejich zájem o daný obor a rádi by si v něm doplnili znalosti. Stejný počet studentů, tedy 3 studenti uváděli, že motivem pro opětovné studium je možnost lepšího pracovního uplatnění. Nejmenší počet studentů tedy 2 studenti uváděli jako motiv ke studiu a zároveň také jako důvod to, že jejich studium vyžaduje zaměstnavatel.

4. Otázka: Byla touha po samostatné práci v zaměstnání a po vedoucí funkci motivem pro Vaše další vzdělávání?

Otázkou číslo 4 byli uvedení studenti dotazováni, zda byla touha po samostatné práci v zaměstnání a po vedoucí funkci motivem pro jejich další vzdělávání. Na tuto otázku, že ano odpovědělo 12 studentů a 13 studentů odpovědělo, že to motivem pro jejich další vzdělávání nebylo.

5. Otázka: Rozhodl/a jste se dále studovat z obavy o setrvání na vaší současné pracovní pozici?

V otázce číslo 5 měli studenti odpovědět, zda důvodem rozhodnutí pokračovat ve studiu byla obava o setrvání na jejich současné pracovní pozici. 18 studentů odpovědělo, že se nerozhodli pro studium z důvodu obavy o setrvání na jejich současné pracovní pozici. Avšak 7 studentů uvedlo, že důvodem pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu byla obava o setrvání na dané pracovní pozici v jejich současném zaměstnání.

6. Otázka: Přináší Vám opětovné studium osobní uspokojení a pocit zvýšeného sebevědomí?

Otázkou číslo 6 byli studenti dotazováni, zda jim opětovné studium přináší osobní uspokojení a dále pak také pocit zvýšeného sebevědomí. Z vyplněných dotazníků bylo zjištěno, že kladně na tuto otázku odpovědělo 19 studentů a záporná odpověď byla u 6 studentů. Tedy 19 studentům, z celkového počtu 25 studentů opětovné studium přináší osobní uspokojení a pocit zvýšeného sebevědomí, oproti 6 studentům, kterým opětovné studium nepřináší osobní uspokojení, ani pocit zvýšeného sebevědomí.

7. Otázka: Souvisí s Vaším rozhodnutím dále se vzdělávat, obava o Vaší budoucnost?

V dotazníku byli studenti kombinované formy studia na UJAK dotazováni, zda souvisí s jejich rozhodnutím dále se vzdělávat, obava o jejich budoucnost. 13 studentů odpovědělo, že obava o jejich budoucnost souvisela s jejich rozhodnutím, dále se vzdělávat. Menší počet studentů a to 12 studentů odpovědělo, že obava o jejich budoucnost nesouvisela s jejich rozhodnutím, dále se vzdělávat.

8. Otázka: Byl důvodem Vašeho rozhodnutí pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu nedostatek financí v rodině a nutnost uspokojení potřeb členů Vaší rodiny?

Otázka číslo 8 se v dotazníku týkala toho, zda u studentů důvodem jejich rozhodnutí pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu, byl nedostatek financí v rodině a nutnost uspokojení potřeb členů jejich rodiny. Z odpovědí studentů na základě odevzdaných dotazníků bylo zřejmé, že finance u velké většiny z nich nebyly důvodem rozhodnutí pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu. 22 dotazovaných studentů v dotazníku odpovědělo, že důvodem pro vstup do vzdělávacího procesu nebyl nedostatek financí v jejich rodině a také nutnost uspokojení potřeb členů jejich rodiny. Pouze 3 studenti na tuto otázku odpověděli, že důvodem jejich rozhodnutí pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu byl nedostatek financí v rodině a tudíž i nutnost uspokojení potřeb členů jejich rodiny.

9. Otázka: Byla důvodem Vašeho studia nutná změna Vaší profese?

Otázkou číslo 9 byli studenti dotazováni, zda byla důvodem jejich opětovného studia nutná změna jejich profese. Větší počet studentů, tedy 20 studentů oproti 5 studentům v dotazníku uváděli, že důvodem jejich opětovného studia nebyla nutná změna jejich profese. Jak již bylo uvedeno, 5 studentů však v odpovědi na otázku uvedlo, že důvodem jejich studia byla nutná změna jejich profese.

10. Otázka: Proč jste se rozhodl/a pro studium daného oboru na zdejší vysoké škole?

Studenti kombinované formy studia na UJAK byli také v rámci dotazníkového šetření otázkou číslo 10 dotazováni, proč se rozhodli pro studium daného oboru na UJAK. Největší počet studentů a to 13 studentů jako důvod tohoto rozhodnutí uvedlo, že právě na této vysoké škole mají možnost studovat obor, který je zajímavý. Menší počet studentů a to 8 studentů uvedlo, že se rozhodli pro studium na této vysoké škole z důvodu, že si potřebovali rozšířit vzdělání v oboru, který je možné na uvedené vysoké škole studovat. 3 studenti jako důvod rozhodnutí studia na UJAK uvedli, že škola má dobré reference a je zde možnost studia daného oboru. Důvodem rozhodnutí proč se 1

student rozhodl pro studium na UJAK bylo, že uvažuje o změně zaměstnání a rád by se věnoval oboru, který je možné na této vysoké škole studovat.

11. Otázka: Vyhovuje Vám forma výuky, kterou jste si zvolil/a?

Další otázka v dotazníku a to otázka číslo 11 se týkala formy výuky. Studenti kombinované formy studia byli dotazováni, zda jim vyhovuje forma výuky, kterou si zvolili. Převážný počet studentů a to 24 studentů na tuto otázku odpovědělo, že jim zvolená forma výuky, tedy kombinovaná forma výuky vyhovuje a pouze 1 student na tuto otázku odpověděl, že mu kombinovaná forma výuky, kterou si v rámci studia zvolil, nevyhovuje.

12. Otázka: S jakými problémy jste se již v průběhu studia setkal/a?

Otázkou číslo 12 byli studenti dotazováni na to, s jakými problémy se již v průběhu studia setkali. Nejvíce studentů a to 9 studentů jako problém, se kterým se již v průběhu studia setkali, uváděli nedostatečné množství času potřebného ke studiu. Stejný počet studentů, tedy 9 studentů uvádí, jako problém spojený se studiem, se kterým se již v rámci studia setkali, finanční zátěž, která je se školou spojená. 6 studentů považuje za problém, se kterým se v rámci studia setkali, problém se získáváním studijních materiálů. 5 studentů se doposud se žádným problémem v rámci studia nesešlo. 4 studenti vnímají jako problém, se kterým se v průběhu studia setkali nedostačující podporu od zaměstnavatele. 3 studenti uváděli jako problém spojený se studiem složitější komunikaci se školou. 2 studenti se v průběhu studia setkali s problémy, které souvisely s jejich rodinou. 1 student uvádí jako problém, se kterým se již v rámci studia setkal, že jeho motivace ke studiu s ohledem na náročnost studia u něho klesá. Taktéž 1 student jako problém, se kterým se v rámci studia setkal, uvádí náročnost spojenou s dojížděním do školy.

13. Otázka: Existuje u Vás v současné době nějaký problém spojený se studiem, který nyní řešíte?

Předposlední otázka v dotazníku a to otázka číslo 13 se týkala toho, zda je v současné době u studentů nějaký problém, spojený se studiem, který studenti nyní řeší. Nejvíce studentů tedy 11 studentů řeší v rámci studia nedostatek času pro studium.

5 studentů řeší v současnosti v rámci studia problém, který se týká nedostatečné komunikace se spolužáky nebo s vyučujícími. 5 studentů v současné době žádný problém neřeší. 4 studenti, jako problém spojený se studiem v současnosti řeší povinnosti v rámci své rodiny. 3 studenti jako současný problém spojený se studiem vnímají nedostatek financí, potřebných pro studium. Taktéž 3 studenti mají v současné době zdravotní problémy. 2 studenti vnímají v současnosti jako problém spojený se studiem, nedostatečnou podporu od zaměstnavatele.

14. Otázka: Uvažoval/a jste někdy o tom, že studium ukončíte?

Poslední otázkou tedy otázkou číslo 14 byli studenti kombinované formy studia na UJAK prostřednictvím dotazníku dotazování, zda již někdy uvažovali o tom, že studium ukončí. Větší počet studentů, tedy 16 studentů neuvažovalo o ukončení studia, ale 9 studentů již někdy uvažovalo o tom, že studium ukončí.

Shrnutí výsledků odpovědí z dotazníků:

Na základě vyhodnocení odpovědí z dotazníků, byly získány v rámci dotazníkového šetření důležité údaje. V rámci dotazníkového šetření a z údajů z dotazníků, které se vyplněné vrátily zpět ke zpracování, bylo zjištěno, že na UJAK v kombinované formě studia studuje více žen než mužů.

Z vyplněných dotazníků, které byly předmětem dalšího zpracování, bylo zjištěno, že v kombinované formě studia na UJAK z počtu 25 studentů je největší počet studentů a to 17 studentů ve věkové skupině 31 – 50 let. Ve věkové skupině 61 a více let dle vyplněných dotazníků bylo zjištěno, že na UJAK v současné době nestuduje v kombinované formě studia žádný student.

Na základě vyplněných dotazníků, které se vrátily zpět ke zpracování, bylo zjištěno, že nejvíce studentů jako hlavní motiv při rozhodování znovu začít studovat uvádí možnost postupu v zaměstnání a následné zvýšení platu. 6 studentů uvádělo jako hlavní motiv při rozhodování znovu začít studovat právě možnost postupu v zaměstnání a následné zvýšení platu.

Dále bylo v rámci dotazníkového šetření zjištěno, že více studentů se rozhodlo dále studovat z obavy o setrvání na jejich současné pracovní pozici.

Většinu počtu studentů přináší opětovný vstup do vzdělávacího procesu osobní uspokojení, ale i pocit zvýšeného sebevědomí.

Více studentů v rámci dotazníkového šetření uvedlo, že nedostatek financí v rodině nebyl důvodem jejich rozhodnutí pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu.

Dalším zjištěním v rámci dotazníkového šetření bylo to, že důvodem studia nebyla nutná změna profese u studentů.

Nejvíce studenty uváděným důvodem, proč se rozhodli pro studium daného oboru na UJAK bylo to, že na škole je možnost studovat obor, který studenty zajímá.

V rámci dotazníkového šetření bylo dále zjištěno, že většině studentů, kteří vyplnili dotazníky, vyhovuje kombinovaná forma studia, kterou si zvolili. Pouze jeden student uvedl, že mu zvolená forma výuky nevyhovuje, oproti 24 studentům, kterým zvolená forma výuky vyhovuje.

Bylo taktéž na základě dotazníkového šetření zjištěno, že nejvíce studentů uvádělo jako problém, se kterým se v průběhu studia setkali, nedostatečné množství času potřebného ke studiu. Na otázku, jaký problém spojený se studiem studenti v současné době řeší,

nejvíce studentů uvedlo, že je to nedostatek času pro studium. Z výsledků dotazníkového šetření bylo zjištěno, že největší počet studentů a to celkem 11 studentů uvedlo, že v současné době nejčastějším problémem, který řeší je nedostatek času pro studium.

Bylo také v rámci dotazníkového šetření zjištěno, že větší množství studentů neuvažovalo o tom, že studium ukončí. Tuto odpověď uvedlo 16 studentů oproti 9 studentům, z počtu 25 studentů, kteří poskytli k vyhodnocení vyplněný dotazník.

Odpovědi na stanovené výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č. 1: Jaké byly důvody a co bylo motivací k tomu, znovu začít studovat a dále se vzdělávat?

Motivy, které vedou dospělé lidi k tomu, aby se dále vzdělávali, mohou být různé. Dle výsledků dotazníkového šetření ohledně toho, co bylo hlavním motivem při rozhodování znovu začít studovat, nejvíce dotazovaných studentů z počtu 25 studentů, kteří poskytli vyplněné dotazníky ke zpracování, 6 studentů uvádí, že hlavním motivem při rozhodování znovu začít studovat byla možnost postupu v zaměstnání.

To vypovídá o tom, že uvedení studenti se rozhodli zvýšit si své vzdělání a mít tedy možnost po ukončení vzdělání dosáhnout ve svém zaměstnání lepší pracovní pozici a tím i lepší finanční ohodnocení za vykonanou práci. Motiv pro další vzdělávání tedy velice úzce souvisí s tím, že si studenti po ukončení studia nejen udrží svojí současnou pracovní pozici, ale s dosažením vyššího vzdělání budou mít možnost pracovního postupu a lepšího finančního ohodnocení za práci. Motiv pro opětovné studium souvisí tedy u studentů s jejich odpovědností o budoucnost ohledně zaměstnání.

Stejný počet studentů tedy 6 studentů z 25 studentů uvedli, že hlavním motivem při rozhodování znovu začít studovat, byla potřeba osobního rozvoje. I tito studenti se v rámci absolvování studia snaží pracovat na svém osobním rozvoji a na získání vyššího vzdělání. Tím jim bude umožněn pracovní i finanční postup v jejich současném zaměstnání. Pokud studenti dosáhnou vyššího vzdělání, mají možnost i své dosavadní zaměstnání změnit a nalézt si zaměstnání, které bude odpovídat jejich dosaženému

vyššímu vzdělání. Práce na sobě a na osobním rozvoji souvisí s možností lepšího budoucího uplatnění.

Dále 5 studentů uvedlo, že hlavním motivem při rozhodování znovu začít studovat, bylo to, že usilují o zvýšení svého dosaženého vzdělání. Taktéž i tito studenti odpovědně přistupují ke své budoucnosti tím, že se snaží si zvýšit své dosavadní vzdělání a myslet tak odpovědně na svoji budoucnost.

Z výsledků dotazníkového šetření bylo dále zjištěno, že také u dalších 3 studentů byl motiv při rozhodování znovu začít studovat spojen s lepším pracovním uplatněním v zaměstnání. Tito 3 studenti se rozhodli pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu z důvodu, aby po ukončení zvoleného studia měli možnost lepšího pracovního uplatnění na pracovním trhu.

Respondenti v rámci dotazníkového šetření uváděli však i další důvody, proč se rozhodli studovat. 3 respondenti ve svých dotaznících uvedli, že hlavním motivem pro opětovné studium byl jejich zájem o daný obor. U 2 respondentů bylo důvodem pokračování ve studiu to, že u nich absolvování studia vyžadoval zaměstnavatel.

Motivy pro další studium u studentů kombinované formy studia a důvody pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu, byly různé. Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že některé motivy pro studium uvádělo více studentů a jiné motivy pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu uváděl menší počet studentů.

Velká část studentů ve svých odpovědích uvedla motivy při rozhodování znovu začít studovat, které se týkaly možnosti postupu v zaměstnání, osobního rozvoje, lepšího pracovního uplatnění, či také to, že usilují o zvýšení svého dosavadního vzdělání.

Z odpovědí respondentů v rámci dotazníkového šetření lze vyvodit, že důvody, které uváděli pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu, souvisí ve většině s odpovědností o jejich budoucnost.

Výzkumná otázka č. 2: Je největším problémem, spojeným se studiem, nedostatek času?

Největší počet studentů a to 11 studentů z celkového počtu 25 studentů, kteří poskytli k vyhodnocení vyplněný dotazník, uváděli, že je pro ně největší problém spojený se studiem, nedostatek času pro studium. To, že nejvíce studentů kombinované formy studia takto na danou otázku odpovědělo, by se předpokládalo na základě několika důvodů. Studenti jsou lidé v dospělém věku, kteří již mnozí mají svá zaměstnání a při studiu pracují. Právě z tohoto důvodu nemají pro studium takové množství času, jako je tomu u studentů, kteří v době studia nepracují a pouze studují. Dalším důvodem nedostatku času pro studium je i to, že mnozí z dospělých studentů mají své rodiny, o které se starají. Mnohdy dospělí lidé mají i jiné mimoškolní nebo mimopracovní povinnosti.

Z odpovědí studentů kombinované formy studia na UJAK, bylo zjištěno, že nedostatek času je hlavním problémem, spojeným se studiem. To, že nejvíce studentů kombinované formy studia jako největší problém, spojený se studiem, uvedl nedostatek času pro studium, se předpokládalo, protože studenti jsou dospělí lidé s mnoha povinnostmi.

ZÁVĚR

Pokud se dospělí lidé rozhodnou pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu, většinou jsou to právě motivy, na základě nichž se rozhodli pro opětovné vzdělávání. Vzdělávání je součástí života lidí. Jedná se o vzdělávání primární, sekundární, ale i terciární vzdělávání. Vzdělávání je součástí životní cesty velké většiny lidí, kteří chtějí být úspěšní v dnešní moderní a rychle se měnící době. K rychlé změně dochází ve všech oblastech života a jen takový člověk, který je schopen se rychle přizpůsobit a rychle zareagovat na změny, může v dnešní době obstát. Je také třeba se začlenit do společnosti a být společnosti prospěšný. Lidé, kteří se rozhodnou opětovně vstoupit do vzdělávacího procesu, musí být srozuměni také s tím, jaké překážky budou muset překonat a jaké případné problémy a komplikace jim toto jejich rozhodnutí může přinést. Dospělí lidé mají již své rodiny a svá zaměstnání a mnohdy mají i své koníčky a zájmy. Pokud se rozhodnou dále se vzdělávat, musí se některých svých zájmů vzdát nebo je na určitou dobu omezit. Při rozhodování je třeba brát v úvahu všechna pozitiva, ale i všechna negativa. Je třeba posoudit všechny motivační faktory, oproti případným překážkám a bariérám. Také je třeba zvážit, zda člověk, který se rozhodne pro další vzdělávání je schopen všechny případné bariéry překonat.

V první části práce, tedy v části teoretické, hlavním tématem byla charakteristika celoživotního vzdělávání a jeho význam. Tato část práce dále obsahovala jednotlivé formy vzdělávání (preprimární, primární, sekundární, terciární). V teoretické části práce, byla věnována pozornost i zcela prvotní formě vzdělávání a to je vzdělávání preprimární. Dalším tématem této části práce byly motivy, které mohou vést k dalšímu vzdělávání a směřují dospělé lidi k rozhodnutí opětovně vstoupit do vzdělávacího procesu. Naplnění touhy po vzdělávání, opětovný vstup do vzdělávacího procesu a dále pak absolvování potřebného vzdělání, vede k uspokojení určitých lidských potřeb. V diplomové práci bylo též poukázáno na existující možnosti, které se týkaly vzdělávání. Kromě absolvování primárního a sekundárního vzdělávání je možné se opětovně vzdělávat například i ve vzdělávacích kurzech, které jsou cíleně zaměřené na doplnění znalostí či dovedností v určitém oboru. S možností dalšího vzdělávání může být u lidí v dospělém věku spojeno i nabití určitého klidu v souvislosti s obavami o jejich budoucnost. Vzdělávání dospělých by mělo být nedílnou součástí jejich života.

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zjistit, co bylo pro studenty kombinované formy studia na UJAK hlavním motivem při rozhodování znovu začít studovat. Požadované údaje byly zjištěny prostřednictvím dotazníkového šetření, z vyplněných dotazníků, které 25 studentů kombinované formy studia na UJAK vyplnilo a poskytlo k dalšímu zpracování a k vyhodnocení. Prostřednictvím dalších otázek v dotazníku byly zjištěny i další potřebné údaje, které se týkaly důležitých zjištění a to například, s jakými problémy se studenti kombinované formy studia na UJAK již setkali. Studenti byli dále prostřednictvím dotazníku dotazováni také na to, jaké problémy spojené se studiem v současné době řeší. Jednou z otázek v dotazníku byli studenti dotazováni také na to, zda jim vyhovuje forma výuky, kterou si zvolili.

Po vyhodnocení odpovědí z dotazníků byly zjištěny důležité informace a údaje. Na základě údajů z dotazníků bylo zjištěno, že na UJAK v kombinované formě studia studuje více žen, než mužů. Dále prostřednictvím dotazníkového šetření bylo zjištěno, že nejvíce studentů studuje ve věkové kategorii 31 – 50 let. Taktéž bylo zjištěno, že ve věkové kategorii 61 a více let v současné době na UJAK v kombinované formě studia nestuduje ani jeden student. Na základě dotazníkového šetření bylo zjištěno, že hlavním motivem při rozhodování začít studovat a opětovně vstoupit do vzdělávacího procesu byla u největšího počtu studentů možnost postupu v zaměstnání a následné zvýšení platu. Prostřednictvím dotazníkového šetření byl zjištěn i údaj, že důvodem pro další studium u většího počtu studentů byla i obava spojená se setrváním v zaměstnání na jejich současné pracovní pozici. Také byla z dotazníků zjištěna potěšující odpověď, že převážnému počtu studentů možnost znovu začít studovat a také opětovný vstup do vzdělávacího procesu přinesl nejen zvýšené sebevědomí, ale i důležitý pocit osobního uspokojení. Dále bylo zjištěno, že finanční situace v rodině nebyla ve velké většině u studentů důvodem pro další vzdělávání, i když se předpokládá, že zvýšené vzdělání s sebou přinese i lepší finanční ohodnocení v zaměstnání. Dále pak také bylo zjištěno, že důvodem znovu začít studovat nebyla u většiny studentů, kteří se účastnili dotazníkového šetření, nutná změna profese. Studenti kombinované formy studia na UJAK byli taktéž prostřednictvím dotazníků dotazováni, proč se rozhodli pro studium daného oboru na UJAK. Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že právě na této vysoké škole byla možnost studovat obor, o který se zajímali. Dalším důležitým zjištěním na základě dotazníkového šetření bylo zjištění, že 24 studentům z 25 studentů, kteří

vyplnili dotazníky, vyhovuje forma studia, kterou si zvolili. Pouze jednomu studentovi kombinovaná forma studia nevyhovuje. Také bylo na základě dotazníkového šetření zjištěno, že velká většina studentů považuje za problém spojený se studiem nedostatek času pro studium. To pravděpodobně vyplývá ze skutečnosti, že se jedná o studenty, kteří již pracují a ve většině mají i své rodiny. Dalším pozitivním zjištěním prostřednictvím dotazníkového šetření bylo i to, že velká většina studentů, která poskytla ke zpracování vyplněný dotazník, neuvažovala o ukončení studia.

Na základě dotazníkového šetření bylo zjištěno velké množství údajů a skutečností. Součástí diplomové práce byly i výzkumné otázky a odpovědi na tyto otázky. *Výzkumná otázka č. 1: Jaké byly důvody a co bylo motivací k tomu, znovu začít studovat a dále se vzdělávat.* Respondenti ve svých odpovědích uvedli důvody, které je vedly k tomu, aby znovu začali studovat a opětovně vstoupili do vzdělávacího procesu. Motivy pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu byly u studentů různé. Studenti uváděli jako motiv ke studiu možnost postupu v zaměstnání, zájem o daný obor, lepší pracovní uplatnění či potřebu osobního rozvoje. Další důvod ke studiu studenti uváděli, že studium vyžaduje zaměstnavatel a také, že usilují o zvýšení svého dosavadního vzdělání. Nejčastější motivy při rozhodování znovu začít studovat se týkaly možnosti postupu v zaměstnání, osobního rozvoje, lepšího pracovního uplatnění či také toho, že usilují o zvýšení svého dosaženého vzdělání. Z nejčastěji uvedených motivů pro opětovné studium je patrné, že studenti jsou odpovědní a absolvování studia souvisí s odpovědností o jejich budoucnost. *Výzkumná otázka č. 2: Je největším problémem, spojeným se studiem, nedostatek času?* Z odpovědí u studentů kombinované formy studia na UJAK bylo zjištěno, že je u nich největší problém spojený se studiem nedostatek času ke studiu. Vzhledem k tomu, že studenti kombinované formy studia jsou dospělí lidé, kteří studují a také pracují, mají ve většině již své rodiny a také mnohdy mimoškolní a mimopracovní povinnosti, nemají pro studium takové množství času, jako studenti, kteří nepracují a pouze studují. Proto jako problém spojený se studiem uváděli ve většině nedostatek času.

V případě rozhodnutí, které se týká opětovného vzdělávání, by měly být vzaty v úvahu i všechny případné bariéry a překážky, které jsou s tímto rozhodnutím spojené. Lidem, kteří se rozhodnou dále vzdělávat, by měly být vytvořeny optimální podmínky nejen ze strany jejich rodiny, ale především ze strany zaměstnavatele. Vzdělávání má

v životě každého jedince velký význam a proto je třeba, aby každý člověk v průběhu svého života měl možnost se vzdělávat dle svých schopností a potřeb.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

1. BARTOŇKOVÁ, Hana a Dušan ŠIMEK. *Andragogika: studijní texty pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN isbn80-244-0394-3.
2. BENEŠ, Milan. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-247-4824-5.
3. HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN isbn978-80-86723-75-4.
4. PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN isbn978-80-247-4748-4.
5. PRŮCHA, Jan. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-247-5232-7.
6. RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC, ed. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN isbn978-80-210-4779-2.
7. *Strategie celoživotního učení ČR*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, c2007. ISBN isbn978-80-254-2218-2.
8. VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-247-1770-8.
9. VETEŠKA, Jaroslav a Tereza VACÍNOVÁ. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: andragogika na prahu 21. století*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. ISBN 978-80-7452-012-9.
10. VETEŠKA, Jaroslav. *Nové paradigma v kurikulu vzdělávání dospělých*. Praha: Educa Service, 2009. ISBN 978-80-87306-04-8.
11. VYCHOVÁ, Helena. *Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU*. Praha: VÚPSV, 2008. ISBN 978-80-7416-017-2.
12. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

13. ZORMANOVÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-271-0051-4.

Seznam použitých internetových zdrojů

1. Formální, neformální a informální - Strategie digitálního vzdělávání. *Strategie digitálního vzdělávání* [online]. Copyright © [cit. 11.02.2021]. Dostupné z: <http://digivzdelavani.jsi.cz/slovnicek/formalni-neformalni-a-informalni>
2. NEUFUS, O. Kvůli nedostatečné kvalifikaci může školství opustit až 7 000 učitelů. [online]. 2020 [cit. 20.12.2020]. Dostupné z: <http://zpravy.tiscali.cz/kvuli-nedostatecne-kvalifikaci-muze-skolstvi-opustit-az-7-000-ucitelu-223998>
3. Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – Česká republika [online]. MŠMT ČR, 2009/2010 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/
4. Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě – Česká republika [online]. MŠMT ČR, 2009/2010 [cit. 28.12.2020]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/10185_1_1/download/
5. Vzdělávací systém v České republice - Alavia Education s.r.o.. *Úvodní stránka - Alavia Education s.r.o.* [online]. Copyright © 2016 [cit. 30.12.2020]. Dostupné z: <http://alavia.cz/vzdelavaci-system-v-ceske-republice/>
6. Vzdělávání dospělých v ČR [online]. Praha: Donath-Burson-Marsteller, 2009 [cit. 27.12.2020]. Dostupné z: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/127-vzdelavani-dospelych-v-cr>

SEZNAM ZKRATEK

UJAK - Univerzita Jana Amose Komenského

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam grafů

Graf 1: Co bylo pro Vás hlavním motivem při rozhodování znovu začít studovat?	51
Graf 2: Byla touha po samostatné práci v zaměstnání a po vedoucí funkci motivem pro Vaše další vzdělávání?	52
Graf 3: Rozhodl/a jste se dále studovat z obavy o setrvání na vaší současné pracovní pozici?	52
Graf 4: Přináší Vám opětovné studium osobní uspokojení a pocit zvýšeného sebevědomí?	53
Graf 5: Souvisí s Vaším rozhodnutím dále se vzdělávat, obava o Vaší budoucnost?	53
Graf 6: Byl důvodem Vašeho rozhodnutí pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu nedostatek financí v rodině a nutnost uspokojení potřeb členů Vaší rodiny?	54
Graf 7: Byla důvodem Vašeho studia nutná změna Vaší profese?	54
Graf 8: Proč jste se rozhodl/a pro studium daného oboru na zdejší vysoké škole?	55
Graf 9: Vyhovuje Vám forma výuky, kterou jste si zvolil/a?	55
Graf 10: S jakými problémy jste se již v průběhu studia setkal/a?	56
Graf 11: Existuje u Vás v současné době nějaký problém spojený se studiem, který nyní řešíte?	56
Graf 12: Uvažoval/a jste někdy o tom, že studium ukončíte?	57

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník	I
-----------------------------------	----------

Příloha A - Dotazník

Dobrý den,

ráda bych Vás touto cestou požádala o spolupráci ohledně dotazníkového šetření, které se týká vzdělávání dospělých. Chtěla bych Vás požádat o laskavé vyplnění tohoto dotazníku.

Dotazníkové šetření a jeho vyhodnocení je součástí mé diplomové práce.

Z vyplněného dotazníku bych ráda od Vás získala odpověď na otázky například, jaká byla Vaše motivace pro pokračování ve studiu či s jakými problémy jste se v rámci studia setkali. Dotazníkové šetření je zcela anonymní, výsledky tohoto šetření budou vyhodnoceny a použity pouze pro potřeby mé diplomové práce.

Věřím, že naleznu z Vaší strany pochopení, děkuji za Vaši ochotu a za čas vynaložený s vyplněním dotazníku.

Sabina Poláčková

1. Vaše pohlaví?

(Vyberte jednu odpověď)

- Muž
- Žena

2. Jaký je váš věk?

(Vyberte jednu odpověď)

- 20 – 30 let
- 31 – 50 let
- 51 – 60 let
- 61 a více let

3. Co bylo pro Vás hlavním motivem při rozhodování znovu začít studovat?

(Vyberte jednu odpověď)

- Možnost postupu v zaměstnání a následné zvýšení platu
- O daný obor mám zájem a rád/a bych si v něm doplnil/a znalosti
- Studium vyžaduje zaměstnavatel
- Usiluji o zvýšení svého dosud dosaženého vzdělání
- Lepší pracovní uplatnění
- Dobrá volba pro využití volného času
- Potřeba osobního rozvoje

4. Byla touha po samostatné práci v zaměstnání a po vedoucí funkci motivem pro vaše další vzdělávání?

(Vyberte jednu odpověď)

Ano

Ne

5. Rozhodl/a jste se dále studovat z obavy o setrvání na Vaší současné pracovní pozici?

(Vyberte jednu odpověď)

Ano

Ne

6. Přináší Vám opětovné studium osobní uspokojení a pocit zvýšeného sebevědomí?

(Vyberte jednu odpověď)

Ano

Ne

7. Souvisí s Vaším rozhodnutím dále se vzdělávat, obava o Vaší budoucnost?

(Vyberte jednu odpověď)

Ano

Ne

8. Byl důvodem Vašeho rozhodnutí pro opětovný vstup do vzdělávacího procesu nedostatek financí v rodině a nutnost uspokojení potřeb členů Vaší rodiny?

(Vyberte jednu odpověď)

Ano

Ne

9. Byla důvodem Vašeho studia nutná změna vaší profese?

(Vyberte jednu odpověď)

Ano

Ne

10. Proč jste se rozhodl/a pro studium daného oboru na zdejší vysoké škole?

(Vyberte jednu odpověď)

- Škola má dobré reference a je zde možnost studia daného oboru
- Na škole je možnost studovat obor, který mě zajímá
- Potřeboval/a jsem si rozšířit vzdělání v oboru, který je možné na zdejší vysoké škole studovat
- Uvažuji o změně zaměstnání a rád/a bych se věnoval/a oboru, který je možné na zdejší vysoké škole studovat

11. Vyhovuje Vám forma výuky, kterou jste si zvolil/a?

(Vyberte jednu odpověď)

- Ano
- Ne

12. S jakými problémy jste se již v průběhu studia setkal/a?

(Vyberte jednu nebo více odpovědí)

- Doposud jsem žádný problém neměl/a
- Nedostatečné množství času potřebného ke studiu
- Problém se získáváním studijních materiálů
- Složitější komunikace se školou
- Náročnost studia
- Motivace ke studiu s ohledem na jeho náročnost klesá
- Náročnost spojená s dojížděním do školy
- Podpora od zaměstnavatele je nedostačující
- Finanční zátěž spojená se školou
- Problémy v rodině spojené se studiem

13. Existuje u vás v současné době nějaký problém spojený se studiem, který nyní řešíte?

(Vyberte jednu nebo více odpovědí)

- Nedostatek času pro studium
- Nedostatek financí potřebných pro studium
- Zdravotní problémy
- Povinnosti spojené s rodinou
- Podpora od zaměstnavatele je nedostatečná
- Nedostatečná komunikace se spolužáky, s vyučujícími
- V současné době žádný problém neřeším

14. Uvažoval/a jste někdy o tom, že studium ukončíte?

(Vyberte jednu odpověď)

- Ano
- Ne

Děkuji za Vaši pomoc a spolupráci

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Sabina Poláčková

Obor: : 7501T001 - Andragogika (Mgr. A)

Forma studia: Prezenční studium

Název práce: Vzdělávání jako součást životní cesty

Rok: 2021

Počet stran textu bez příloh: 63

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů českých použitých zdrojů: 13

Počet internetových zdrojů: 6

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Dobromila Trpišovská CSc.